

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatin̄hi.

¹ Fiivaamo miyam̄naa caatin̄ujirahi tanooti ni-jequevi, mofeenevi iicauno j̄ibogoco. ² Jaanoco imino aatyimeumo m̄ihaico j̄ibuguuhi tanooti ni-jequevi. Jaamo bu tolliro tobogoti ij̄ibugumoco amusuuhi. ³ Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui imino caatin̄hi tanooti ni-jequevi #di agaij̄ibo Teofilodi. ⁴ Jaabo imino gaa-jahi, ico miyabogoti ij̄ibeguehicanoco.

Moocaani Toom̄inaafi J̄ibeguehi Jua Nit̄inaafi Ifivejinoco.

⁵ Jaanaa Herode* Judeavi aivoj̄iboti icauhi. Jaasumi tolliro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodi iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachim̄hai cuumim̄naago. ⁶ Jaam̄isi sabadiro Moocaani imefeenevi imihusene icahicaum̄isi. Jaam̄isi imino icahicaum̄isi Moocaani ataj̄ibauboro unuubadi. Jaamaño m̄ihaiñooba diitisico milli neehicaut̄hi. ⁷ Jaarum̄isi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba iicaumaño, aivo bu fam̄isicro amiyat̄isi iicacuumaño icano.

⁸ Safoono icacuuno Moocaani sacerdotem̄i Zacariam̄oto Moocaanico ejeecivefifucu iicauno. ⁹ Moocaani jeecivom̄naa jeevamaaje iicanicibadi omoonijifucu Zacariavi ifutucuuhi templojafa ofooboro Aivoj̄ibo Moocaani

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

imefeenevi aimoguiijico ijigasusqui. ¹⁰ Jaanoco ijigasunohachuta paryi miyaminaa jahisi icauhi Moocaanima ihiimaumo. ¹¹ Jaanaa Moocaani toomominaafi Zacariavi jafeveuhi fañoovavi aimoguiijnoco ijigasufino cojivi momiyanaagonovi. ¹² Jaaboco Zacaria aatyimeuboro guucibauhi sihidi iigutuuboro. ¹³ Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Zacaria, diiguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco. Tolliro diitaaba Elizabe seemeneque iciji. Jaaseeque Juati momoniji. ¹⁴ Jaaneri sihidi imo imo diicaji. Tolliro bu saatoho sihidi imo imo icaji diibo ifiiveneri. ¹⁵ Jaabo diseemene Moocaani imefeene sihidiro jeevajiibo. Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitibo. Jaabofa Moocaani Gaija gahaficiniji seeji jeebifaño icaabomaryo. ¹⁶ Jaabo Israel cuumiminaaco sihidi uumisujiibo dojicuviro Ihaivojibo Moocaanijaagovi. ¹⁷ Jaabo Jua feeji Mohaivojibo Jesu asaajino imegavi. Jaabo icaji Moocaani iimaaminaafi Elia imityama icaubadi. Jaaneri caanimico iseemema sajeebificuqui, bu tolliro iicajisufimoco: Jii, onoonoco igaajasusqui. Jilli imibachujiibo miyaminaaco Mohaivojiboco igaayiciqui, nooboro.

¹⁸ Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Milli jaanoco uujoho imino gaajaji? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu icano, nooboro.

¹⁹ Jaanegui diiboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Uujoho Gabriel Moocaani atajibanoco omoonifiibo. Jaabo uco galluuhi ico jibeguequi jino imino jibogoco. ²⁰ Jaabo jino ico onoonoco miyaavogotibo idiicamaño dihiimaa ico buuji.

Jaaneri iimaat#bo diicaji guenene toosee ifiivot#nohachuta. Jilli nijeequeevajino tusumi, nooboro.

²¹ Jaanohachuta miyam#naa iicaahicauhi jahisi Zacariaco ootomomo, esamaahicauhi toojafa#noti diibo goovano iinut#neguiha. ²² Jaaruubo tah#goti ihiinuudi iimaacuut#bo. Jaanoti gaajac#umo toojafa#no Zacaria gaijaco aaty#meunoco. Jaabo ihi-imaajirubadi icano ihuseriro j#beguehicaubo ihi-imaacuut#ma#no.

²³ Jaadi templojafa#no Zacaria Moocaanico ejeec#vuujifucu afatyunobuunati fuucuubo iijafa#no. ²⁴ Jaanobuunati mogai Elizabe oovago iicacunegui sihi iijati fuucuut#igo sahuse nih#bavahachuta toono esamaajeriro iicacuugo: ²⁵ Jisumi fi miyam#naa uco achiba nuucut#ihi Aivoj#bo Moocaani jilli uudi omoon#ma#no, noogoro.

Moocaani Toomom#naafi J#beguehi Jesu Ifive-jinoco.

²⁶ Jaano Zacariama ihiimaauunobuunati sahuse juugahuseti san#hiba icano nigaciti Moocaani siino galluuhi itoomom#naafi Gabrielque Galilea j#inije cuumi Nazare onoocuumivi, ²⁷ gaifiiquehi agaajat#igo bagocaja Maria onoogoco imeec#itequi. Jaago Jose onoobo David iyaachim#hai cuumim#naafico itajevaqui icacuugo. ²⁸ Jaagojaagovi Moocaani toomom#naafi ij#cafutuuboro diigoco nuuhi: ¿Naa diicahi #co Moocaani agaij#igo? Jaabo Aivoj#bo Moocaani #ma icahi. Moocaani famoogaigoomi all#noocivi #co imino moon#ihi, nooboro.

²⁹ Jaaboco Maria aatyimeugoro sihidi eetyeugo diibo unuuneri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Collihi fine olli uco idilluuboro noobo? noogoro.

³⁰ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco nuuhi: Maria, diiguetejirahana, Moocaani ico agaijinoco daatyimecuhi. ³¹ Jisumi doovaji. Jaago gaifico seemevaji. Jaaboco Jesuti momoniji. ³² Jaabo sihidi jeevaji. Jaabo caamovohi iicaabo Moocaani Achi noociniji. Jaaboco Moocaani ficuji aivojiboti iheedeebe Davidco iicaubadi. ³³ Jaabo israelmi cuumico tajibaji. Jaano ufucuro finijitahi, nooboro.

³⁴ Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Milli jaano icajirahi uujehehiicaduhu tajevatahi? noogoro.

³⁵ Jaanegui Moocaani toomominaafi diigoco iimusuuhi: Moocaani Gaija dihallivi niiteji. Jaaneri caamovohi iicaabo Moocaani mitya ico mibaacuji aimuufaibadi. Jaamaño iti seemene ifiivosee ijeevadi Moocaanidi ficucafeteji. Jaamaño Moocaani Seemene, diiboco neejimo. ³⁶ Jaabadiro bu ditehesino nago Elizabe gaifico seemevaji amiyago icacuurugo. Jaagoco achiba enehicarugo sahuse juugahuseti sanihiba idino icacuuhi oovago. ³⁷ Moocaanidi chahano jineje itihino, nooboro.

³⁸ Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojibo Moocaani jiovogo. Uco onoobadi jaafa Moocaani uco moonihi, noogoro.

Jaanotiro Moocaani toomominaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

³⁹ Jaanobuunati Maria fuuhi goovano Judea gajihalli iicaucuumijaago. ⁴⁰ Jaago Maria Zacaria ijafa ijicafutuugoro Elizabeque dillutuuhi. ⁴¹ Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeeb#faño iseemene maryibauhi. Jaasumiro diigo ififaño Moocaani Gaija gahafuuhi. ⁴² Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ico guiraano imino moonihi, famoova gaigoomihallinoocivi tolliro diseemeneque imino moonibo. ⁴³ ¿Milli jaago sihidi ejeevatigoco Tahaivoj#bo seeji uco baavahi? ⁴⁴ Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro tajeeb#faño maryibahi. ⁴⁵ Imicani #joho diicahi imiyaavogomaño. Jaamaño Aivoj#bo eneehinibadi #ma icajino, noogoro.

⁴⁶ Jaanegui Maria nuuhi: Tajeeb#ma Moocaanico imehi. ⁴⁷ Tolliro imo imo icahi Moocaani Tatyajasuminaafivi, ⁴⁸ Moocaani ujoho #daasugo ijijovogoco agaajacuuneri; Jaamaño jisumitiro pary#cino miyaminaa fahijivaro iicamo uco: Imino iicago, neeji, ⁴⁹ Moocaani sihidi ejeevaabo uudi sihidi jeevanoco omoonimaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo. ⁵⁰ Jaaboco famooro agaijimoco fahijivaro idaasugoobo. ⁵¹ Sihidi jeevanoco moonibo. Guiinon#bo ificoro: Mityahi, noomoro iicamoco. ⁵² Imityafirumoco guinov# niitusuubo. Jaaboro ijeeb#no s#cuno iicamoco sihidi ejeevamoti ficuubo. ⁵³ Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidi sinehejeri gahafusuubo. Jaanoti sihidi inihibamivamoco s#caihusejema galluubo.

⁵⁴ Ijeecivominaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeeveti#bo diitoco #daasugonoco. ⁵⁵ Mootadi Abrahamco iseemema fahii#vareji unuucuubadi, noogoro.

⁵⁶ Jaadi Maria guenenene icauhi Elizabema mini#ibaci, sani#iba icano. Jaanobuunati jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitiminaafi Fiivuuhi.

⁵⁷ Jaanobuunati icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago gaifico seemevauhi. ⁵⁸ Jaanegui ifiitino iicaumo, itehesino nagomi icamo fuuhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agai#unoma iicaumo. ⁵⁹ Jaanobuunati fuumo sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icano nigaciti toosee meehe nigacico iquiticiqui. Jaamoro iquitic#nobuunati momon#ujirahi caani Zacaria momoco. ⁶⁰ Jaarunaa seeji nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo, noogoro.

⁶¹ Jaanegui diigoco nuumo: ¿Coll#hiica? Diyototi chahamo saato#o tolli imomo iicamo, noomoro.

⁶² Jaanegui caanico dilluumo ugu-ubuti#neguiihahica ihuseneri caani omomon#noco igaajaqui. ⁶³ Jaanegui caani imohobujeque idilluuboro caati#uhi: Jua imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi. ⁶⁴ Jaasumiro #vi Zacariaco jari siino iiji jafeveuhi. Jaaneri ihiimauboro ticovaubo Moocaanico iimuubo. ⁶⁵ Jaaneri paryi icojineri iicaumo sihidi jabafiituuhi. Jaanoco paryi Judea jiini#e gajineri j#bocasiumo. ⁶⁶ Jaanoco paryi uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro sanomiro

dillucasihicauhi: ¿Milli fine jusijisee? noomoro Aivoj#bo Moocaani miyanotiro tooseeque imino omoon#neri.

Zacaria Masi.

⁶⁷ Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahaficin#bo iimaauhi Moocaani diibo jeeb#faño ificuunoco nuuhi:

⁶⁸ Jaafa imocin#bo israelmi Aivoj#bo Moocaani.

M#hai diibo cuumim#naa mihicamojaa asaaboro m#haico taajasuubo.

⁶⁹ M#haico acin#bo sihidi jeevaabo Motaajasum#naafico ijeecivom#naafi David iyaachim#haifañoti. ⁷⁰ Tolli nuubo iimimo ihiimaam#naafeenedi s#cijetiro:

⁷¹ M#haico mom#naafañoti, ataajasujinoco, bu paryi m#haico ij#heguemeti icano,

⁷² tollirovaha bu moheedetem#haihivico: #daasugueji, nooboro imino unuunoco ajabajeevetinoco. ⁷³ Jilli mootadi Abrahamco miyanotiro Moocaani nuuhi:

⁷⁴ M#haico mom#naati ataajasujinoco, diiboco mejeecivequi #hichugotimo,

⁷⁵ imino ijeevadi mofino diibedi icaqui jiijehalliv# mihicanohachuta. ⁷⁶ Jaanoti #joho, taseemene, Moocaani caamovohigo iicaabo iimaam#naafi, noocin#ji. Jaamaño feeji Mohaivoj#bo imega ij#haico iimibachuuboro,

⁷⁷ iicumim#naa igaaajqui mataajajinoco, mohimitico ubuusujinoco icano. ⁷⁸ Jaabo Moocaani igaijifañodi #daasugooboro m#haico acihi Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitifucu niija iicafucu

nihibaco motoomonibadi. ⁷⁹ Jaabo seseque sivaji civohigo iicamedi, guijeve civoguiino iicamedi icano. Tolliro bu mohigoco sigueji sajeebii icano jiihairi, nooboro.

⁸⁰ Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadiro bu Moocaani iimogobadi ijeebii sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunati sicaihigovi icahicaubo. Jaadi jari Israel cuumiminaavi ifico jafenubo.

2

Jesu Fiivuuhi.

(Mt 1.18-25)

¹ Tusumi aivojiiho Augusto onoobo tajiibauhi paryi jiiijje miyaminaaco iheevequi. ² Jilli ohoovonoco ticoniumo, iticoni Cirenio onoobo Siria aivojiihoti icaunaaca. ³ Jaanegui famooro fuuhi iicumijejaago tahi imomonoco icatiniqui. ⁴ Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiiijeti Nazare cuumiri iicaumañoti Judea jiiijevi Belen cuumijaagovi, tuucuumivi David ifiivuuhi, Jose diibo iyaachimihai cuumioobo iicaumaño. ⁵ Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco acaatinisutumisi Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago icacuugoma. ⁶ Jaamisi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui aivucuuhi. ⁷ Jaago iticonioseque seemevauhi. Jaagoro gaachehubaryuneri iimibociugoro faiji iibañeri ejeebunohallivi tooseque siucaruuhi miyaminaa icigafija diitisivi ifutucutiñaño.

Toomominaa.

8 Jaanaa Belen cuumiti sihigovi icahicaumo fiitijisuno joomi toomominaa fucuhachuta cigatimo icahicauhi ihovejamico otoomomo.

9 Jaamovi imimañobati Moocaani toomominaafi jafeveuhi. Jaasumiro Aivojibo Moocaani imi diitohallidi aricuno achicuihi. Jaaneri sihidi iguumo.

10 Jaarunaa Moocaani toomominaafi diitoco nuuhi: Mihiguidino, amihaidi imibogoco sivahi. Jaaneri famooro imo imo icaji.

11 Jaachijji fiivoobo amihaidi David cuumivi Taajasuminaafi Aivojibo Cristo.

12 Jaano gaajabadi iicanoco mahatyimeji seemeneque gaachehubaryuneri minicinisee faiji iibañeri ejeebunohalliri siuciniseeque, nooboro.

13 Jaasumiro sihidi saatoho Moocaani toomominaa niquejeoto diibo cojivi jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo neehicauhi:

14 ¡Imicani Moocaani caamovohigo iicaaboco mihimo! Jaanoti jiinjehallivi gaifiimi diibo onobadi imino iicamo sajeebhi iicajino, noomoro.

15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunati ijoomi toomominaa sanomiro noocasiuhi: Masigo Belenjaago jino iicanoco memecitequi Aivojibo itoomominaafeenedi mihaico ijibogonoco,

16 noomoro goovano ufuumo atyimeuhi Jose, Maria, bu seemene faijhuri ejeebunohallivi siuciniseema icamisico.

17 Jaanoco aatyimeumoro jibuguumo Moocaani toomominaafi diitoco tooseeti jibuguunoco.

18 Jaanoco paryi uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.

19 Jaarunoco lliivi Maria ijeebhiñañodi guubunichicauhi toonoco

esamaaigoro. ²⁰ Jaanoti ijoomi toomominaa dojicuviro uumicuuhi. Moocaanico agaijimoro, imehicauhi uguubuunoti aatyimeunoma iicamo, diitoco ijibuguubadi icauneguiha.

Jesuco Templojafaño Ifusumisi.

²¹ Jaanobuunati sahuse juugahuseti mifucuci, safucu icanoti toosee meehe nigacico quiticisuumisi. Jaamisiro tooseeque momonumisi Jesuti Moocaani toomominaafi Maria oovautigocoro unuumomoco.

²² Jaanobuunati Moise tajiba onoobadi ifico iimibachufucuva iifiniudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago Aivojibo Moocaanidiro ificuuqui. ²³ Jilli moonumisi Moocaani tajiba jilli noonoro acaatinicinineguiiha: Paryi gaifimi iticoni ifiivomo Moocaanidi ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiha. ²⁴ Jaaneguiha fuumisi Moocaani tajiba onoobadi, iicanoco jeeivo asimico ficutumisi: Namuduucumisi iicahachijji, nimihumisi iicahachijji onoobadi iicanoco.

²⁵ Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imihusene miyaminaafi. Jaabo Moocaanico ejeecivoobo temehicauhi Israel cuumiminaa ataajainoco. ²⁶ Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo diiboco jibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco aatyimetinohachuta iguijevejitinoco. ²⁷ Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojiri. Jaanaa Jesuco caanimisi satyuuhi templojafaño tajiba onoobadi imooniqui. ²⁸ Jaaseeque Simeon ihiibicuboro Moocaanico imuuhi jilli nooboro:

29 Aivoj#bo, ivi sajeeb#i jaafa chuumu-
 cuuhi. Daatyimesucuuhi uujohe
 dijeecivominaafico unuunoco: 30 tahaalli#ri
 imino atyimecuuhi taajasuminaafico
 31 pary#icino miyaminaa imefeenevi
 ificuuboco. 32 Diibo seseehachici.
 Jaabo israelmi iicatirumoco achicijiibo,
 iicumiminaa israelmico cahacisusujiibo,
 nooboro.

33 Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria
 icamisi sihidi jabafiitehicauhi. 34 Jaadi Simeon
 caanimisico imino unuuboro, seeji Mariaco nu-
 uhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofeede#i Israel
 cuumiminaati sanoodimo aaifomo fini#i. Jaanoti
 saatohe taajaji. Jaabo j#bogobadi iicaabo. Jaaboco
 sihidi saatohe j#heguejimo. 35 Jilli gaajacafetejino
 paryi famoova ijeeb#nofa#o esamaaino. Jaanotiji
 #idi paryi toono aamigari dijeeb#ico miqit#icibadi
 jeevajino, nooboro.

36 Jaanaa bu tolliro toma#eri icaugo saafigo
 gaigo Moocaani onoonoco ihiiimaahicaugo Ana
 onoo#o; Famuel onoo#o Aser cuumioobo aicigai.
 Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobagocaja
 iicausumi atajevaugo sahuse juugahuseti
 mificabaci id#noro aij#ma icaugo. 37 Jaanoti
 jisumi ochenta y cuatrodino ficabava icacuugo
 fibaijigoti. Jaago templojafa#oti iinehicautigo
 cuujehachuta, fucuhachuta icano Moocaanico
 jeecivehicaugo machuco aagagoro Moocaanima
 iimaahicaugo. 38 Jaago tahi iicaumojaagovi
 gataavugo. Jaagoro Moocaanico iticoni
 iimuudi ticovaugo Jesuditi ij#buguugo paryi
 famooro Jerusale miyaminaa ataajajinoco

eteemehicaumoco.

Josemi Nazarevi Dojicuviro Uhuumiuno.

³⁹ Jaadi aivojũbo Moocaani tajũba onoobadi omoonihicaunoco iimivuuno nigaciti uumicuumo dojicuviro Galilea jiinjẽvĩ iicuumi Nazare cuumi-jaago. ⁴⁰ Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi janaanĩci gaajaseere. Jaaseeque sihidi Moocaani imino moonihicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

⁴¹ Jaanobuunati caanimisi fanooficaba ticovovi Jerusalejaa feehicauhi Pascua jũbaimofiiri. ⁴² Jaanaa Jesu fahuseeci motihaiti mificabaci iicacuudi famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijivaro tojũbaimojaa ofoonĩcibadi. ⁴³ Jaanaa tobaimo ifinĩcuunobuunati uumicuumaaca Jesu Jerusaleviro fitafutuuhi seejimisi gaajacĩutĩnaaca. ⁴⁴ Fine miyamĩnaafeenedi saabo, noomĩsiro safucuhachuta saaumisi. Jaadi guĩnuurumisi iyotofañodi, agaajamehejefañodi icano. ⁴⁵ Jaaruumisi aatyĩmeutĩneguiiha dojicuviro Jerusalejaa uumiumisi, tahĩ diiboco iguĩnutuumisi.

⁴⁶ Jaamisi mifucuci, safucu icano nijequeti jari atyĩmeumisi templojafaño, Moise tajũba gaajamĩnaafeeneri gĩcĩnĩba icauboco. Jaaboco diitoco uguubunĩcĩboro dilluhicaubo.

⁴⁷ Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidĩro jabafĩtehicauhi, sihidi diibo agaajaneguiiha. ⁴⁸ Jaaboco caanimisi aatyĩmeumĩsiro sihidi guucĩbauhi. Jaanegui seeji nuuhi: Besha, ¿collĩhi mĩsico jillĩ moonĩhi?

Diicaani, uujoho icano gaihuinimisiro ico miguiinehichi.

⁴⁹ Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¿Collihi uco miguiinehi? ¿Nacu magaatihhi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.

⁵⁰ Jaarunoco gaajautimisi diitisico diibo ununoco.

⁵¹ Jaadi diitisima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitisima imino icahicauhi. Jaarunoco seeji llivi ijeebifaño ficuhicauhi. ⁵² Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiiti, ihesamaajeti icano. Jaaboco Moocaani, tolliro bu paryi miyaminaa icano gajihicauhi.

3

Jua Nitiminaafi Jibeguehi Sicaihigoti.

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Jaanaa Tiberio onoo bo fahuseeci satihai icano ficabava aivojiboti icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojiboti icauhi. Jaanoti Herode onoo bo* Galilea aivojiboti icauhi. Tolliro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinije aivojiboti icauhi. Jaanoti Lisania onoo bo Abilinia jiinije aivojiboti icauhi. ² Jaanoti Anas onoo bo, Caifas onoo bo icamisi sacerdotemi aivojitisi aivo imiyamisi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijibogoco aciuhhi sicaihigovi. ³ Jaabo Jua fahigovadi fuuhi Jordan onoo hijinidi miyaminaaco: Minitisuquimaje. Jaamoro amihai eedehefiico mejeevesucu amihai imitico

---

* **3:1** Herode Imityaabo onoo bo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoo bo icauhi.

ibuusuqui, nooboro. ⁴ Jilli icauno Moocaani iimaaminaafi Isaia tolli nooboro acaatiniuno:

Saafi miyaminaafi ico guubuvusuhi sicaihigojaagoti: Mihimibachu Aivojibo jihaico; ticovoji meheetavo. ⁵ Ifagajinoco sanoticovoro magahafusu. Paryi ifabaino, ifagajino icano sanoticovoro moonicafeteji. Jihaiño ciryu ciryu iicajije ticuvusucafeteji. Iimitijje imibachucafeteji. ⁶ Jaanoco paryi jiinjeminaa atyimeji taajasuco Moocaani aacinoco, noonoro.

⁷ Jaabo Jua, miyaminaa diibojaa ifico initisuqui asaamoco neehicauhi: ¡Amihai jiinimomibadi mihicano miyaminaa! ¿Mijoho amihai jibeguehi inihicuno ifitivonoti magaaqui? ⁸ Jaanegui imino mihica, amihaiti, amihai eedehifiico mejeevesuno, foovono ihifuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Mihai Abraham iyaachimihai, noomoro. Amihai neehi: Jiba guisiba icarubati Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimiti. ⁹ Jigaaje imibaicinicuuhi imohonoco iquitiqui. Jaamaño iimitinoco onoovaho quiticafeteji cijigaifaño ijigasucafetequi. Jaabadiro iimitimo cijigaifaño jigasucafeteji, nooboro.

¹⁰ Jaanegui miyaminaa diiboco dilluui: ¿Milli jana momoonijirahi? noomoro.

¹¹ Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaaci caamoojama mihicaabo sajaati mahaci icaamoojama achahaaboco. Jaabadiro machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mihifocasi, nooboro.

12 Jaabadiro Impuesto jaadusuminaati saatoho saauhi initsuguimaaivaumo. Jaamo Juaco dillu- uhi: Jibogominaafi, ¿milli jana mihai momooniji? noomoro.

13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajibafaño ononobadi majaadusu. Jaanoti toono janaanici miyaminaaco majaadusudino, nooboro.

14 Jaabadiro saatoho amocasiminaa diiboco dil- luuhi: ¿Jaanaa mihai milli momooniji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitino momoonimoro, sicamañohalliti saatohohallivi mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumitidino. Jilli amihai dudicamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

15 Jaanaa miyaminaa esamaahicauhi sicujeebije temehicauhi: Fine Jua diiburucu Cristo, noomoro. 16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amihaiico nifaihuri nitih. Jaanoti saajiibo saafi Moocaani Gajari, cijigairi icano initijiibo. Diibo tajanaanici sihid mityahi diibobadi uujoho jeevatihi. Jaamaño conovaha bu diibo tihapaaje duujeque sinaayujirunova. 17 Ihusefaño ibusuba icacuui trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadi itoogaiñoti. Jaano ifagaanooco ficujiibo iijafaño. Jaanoti iimeehunoco ifnijitino cijigaifaño jigasujiibo, nooboro.

18 Jiibadi, bu siibadije icano fajiniboro Jua miyaminaaco jibeguehicaui iimino jibogoco.

19 Tolliro aivojibo Herode onooboco jibaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco udumitidunohalliti, tolliro sihid iminootino omoonihicaunohalliti icano. 20 Jaarunoco Herode

guubutiibo janaanici imitino mooniubo. Juaco civojafaño ficuubo.

Jesuco Initiuno.

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Jaano imega paryi miyaminaaco Jua inithicausumi, tolliro bu Jesu nitisuquimaaiuhi. Jaabo itehifañoti ihiinuuboro Moocaanima ihiimaanaaca niqueje faayacafutuuhi.

²² Jaanofeenedi Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallivi nimihubadi jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañoti unuuno: Ijoho Agaijiibo Taseemene, Iri sihidi imo imo icahi, unuuno.

Jesu Edeetemihaiti Ijibogono.

(Mt 1.1-17)

²³ Jaadi Jesu saafi, siino fahuseeci icano ficabava iicacuudi idudicamaajeque ticoniubo. Jaabo Jose seemeneu tolli esicinihicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu. ²⁴ Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose. ²⁵ Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai. ²⁶ Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda. ²⁷ Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri. ²⁸ Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er. ²⁹ Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu Jorim. Jaabo caaniu Matat. ³⁰ Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon.

Jaabo caaniu Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu Eliaquim. ³¹ Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu Matata. Jaabo caaniu Natan. ³² Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu Naaso. ³³ Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda. ³⁴ Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor. ³⁵ Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo. ³⁶ Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec. ³⁷ Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan. ³⁸ Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani eheetavumaño.

4

Jesuco Iji Inisuuno.

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

¹ Jaadi Moocaani Gaija Jesu ififaño gahaficinibo Jordan onoohifañoti uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sicaihiigovi satyuuhi. ² Jahi icaubo sanihiba, siino fahuseeci icano fucuva, jinejebaco amachutiiboco iji nisuuhi. Jaadi jari diiboco ajeba aivuuhi. ³ Jaanegui ihiji diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi idiicahachiiji jiba guisibaco dinoo, maahuti ifivetequi, nooboro.

4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatinihaamefaño noono: Miyaminaafi sano maahu sefariro icajitihhi, tolliro bu Moocaani iiji sefari icajiibo, noono, nooboro.

5 Jaadi ihiji diiboco satyuuhi caamovogaji nijequevi. Jaaboro diiboco ifusuubo goovanogayi paryi jiinije miyaminaa cuuminoco. 6 Jaaboro diiboco ihiji nuuhi: Ico uujoho aciji paryi jino mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajibahi uujoho gaayiciuhi paryi jinoco. Jaanoco uujoho aciji uujoho iimogomoco. 7 Jaanegui taaguiino ememuivooboro uco idiimooboro edeeciivohachijji paryi diinejeji, nooboro.

8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uti buhigovi diica Satanas, Caatinihaamefaño jilli noono: Aivojibo Moocaanico diimo. Jaaboro saaficoro diiboco deecivo, noono, nooboro.

9 Jaadi siino ihiji diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago. Jaaboro temploja niibahucuvi caamo diiboco asatyuboro nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachijji juugati daacoto baavi, 10 miiro Caatinihaamefaño noono:

Moocaani itoomominaaco tajibaji ico itemequi. 11 Ico ihusenehallivi gañiyicijimo. Jaabo guisiba sefavi nanigaivatibo diicahi, nooboro.

12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tolliro bu Caatinihaame neehi: Dihaivojibo Moocaanico nisujirahana, noono, nooboro.

13 Jaarunaa ihiji diiboco siino inisujiruno achahacuunegui diiboti buhigovi minifutuubo guenenehachuta.

Jesu Idudicamaajeque Ticonihi Galileavi.

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Jaadi Jesu uumiuhi Galileavi Moocaani Gaija mitya ififaño gatyuuci icaabo. Jaaboti paryi toojiinijeminaa jibocasihicauhi. ¹⁵ Jaabo paryi tuucuumije sinagogajanofaño jibogooboro feehicauhi. Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevi Icahi.

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivi ifiivuuhi. Jaaboro judiomi jaguisifucu sinagogajafaño jicafutuubo, ijeevamaje iicanicibadi. Jaaboro julleveubo Caatinahaameque ihiimaasuqui. ¹⁷ Jaaboco Moocaani iimaaminaafi Isaia aameque aciumo. Jaahaameque faayicubo jilli noonoco atyimeuhi:

¹⁸ Aivojibo Gaija tahallivi icahi. Uco ijeevadi ficuuhi iimino jibogoco idasufimoco aciqui. Uco galluubo ijeebino idasufimoco buheesuqui, civojafa iicamoco taajasubogoco jibeguequi, aatyimetimo aallinoco faayiqui, idasuno omoonimoco taajasuqui, ¹⁹ Aivojibo imino omoonijisumico jibeguequi, onoonoco.

²⁰ Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja amusuminaafico aaciuboro casivuuhi. Paryi toojafaño iicaumo imino diiboco finicihicauhi. ²¹ Jaadi ticoniubo onoo: Jifucu icacuuno amihai imefeenevi Caatinahaamefaño jilli onoono, nooboro.

²² Jaanaa paryi famooro Jesuditi iimino iimaahicauhi. Jaamoro jabafituuhi ovosino iimaaco

diitoco eneehicauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaani Jose achi icatino? noomoro.

²³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fine am#hai uco meneeki onoonicibadi: Taabuminaafi idiicaabo tahi #iro difico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeki: Capernaui omoonunoco muguubuubadi jino dimiya jiinijevi mooni, meneeki, ²⁴ nooboro cuhubacafutuubo ihiimaubo: Miyanotiro am#haico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaaminaafi ijiinijevi imino agaayicifotoobo. ²⁵ Miyaano, aivo sihidi fibaijito gaigoomi icaurahi Israel cuumivi; Moocaani iimaaminaafi Elia onoo iicausumi aigootino mificabaci, saficaba, sificabatifeenedi icano ticovovi. Jaaneri toojiinijevi sihidi ajeba icauhi. ²⁶ Jaarumo Israel cuumi fibaijitojaa Moocaani Eliaco galluutih, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fitino iicaucuumiri iicaugojaa galluubo. ²⁷ Jaabadiro bu sihidi icaumo Israel jiinijevi fojohori iguihuvaumo Moocaani iimaaminaafi Eliseo iicausumi. Jaarumoti saafiiba buheesurauti id#boro Naaman onoo Siria jiinijeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.

²⁸ Jilli unuunoco uguubuumoro paryi sinagogajafaño iicaumo sihidi sifiratuuhi. ²⁹ Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumiti buhigovi gañ#uhi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagaji nijequevi togaji nijequeti diiboco igañ#qui togajihallivi tuucuumi iicaugajifaño. ³⁰ Jaarunaa Jesu diitofeedi afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitino Ijima Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvi Galilea jiniije cuumivi. Jahi jibeguehicaubo miyaminaaco jaguisifucusumi. 32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojibo iijibadi icaneri jibeguehicauneri.

33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitino ijima iicaubo. Jaabo gaihivuuhi: 34 Mihaico suufeni. ¿Collimi mihajaa saahi ijoho Jesu Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mhaico finisuqui? Ico uujoho gaajahi. Ijoho idiimiibo Moocaani, nooboro.

35 Jaanegui diiboco Jesu ibauhi: ¡Livi diica! ¡Jaaboro diiboco deevesu! nooboro.

Jaanegui ihiji imiyaminaafico baavi gañiuihi diito imefeenevi. Jaaruubo diiboco milli moonitibo diiboti iinuuhi.

36 Jaaneri famooro iigutumoro fahigova noocasihicauhi: ¿Coyomo iimaajino? Jaani aivo mityano aivojibo iijiri tajibahi jimico. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.

37 Jaanoco Jesuditi jibocasicuumo fahigovadihallidi iicaucuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadi Jesu sinagogajafañoti ihinuudi fuubo Simon Pedro iijafaño. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidi guihuvauhi sinafeteri. Jaaneguiiha Jesuma iimaumo diigohallivi. 39 Jaanegui Jesu diigojaagovi idijivuuboro iguihuvaco iibaubo. Jaaneri iguihuva diigoti bucuuhi. Jaasumiro agañivuugoro diitoco jeecivehicaugo.

Jesu Ajashutimo Iguihuvamoco Buheesuhi.

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihijicuudi fanoova guihuvari iguihuvamoco Jesujaa sivahicaumo. Jaamohallivi ihuseque ificuuneri buheehicaumo. 41 Jaamo paryi iguihuvamoti, tolliro saatohofañoti imitino ijimi ihiinomoro gaibacinimoro neehicauhi: Iijoho Moocaani Achi, noomoro.

Jaarumoco Jesu ihibauboro iimaasuhicautihi, diibo Cristo iicanoco diito ihijimi agaajahi-cauneguiiha.

Jesu Galileavi Jibeguehi.

(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa mesesevevecuudi Jesu fuuhi tuucumiti buhigovi. Jaaruuboco miyaminaa iguiinumoco diibovi ifutuuhi. Jaamoro diiboco gaijurumo footibo iicaqui. 43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tolliro bu siicumijeque aciji Moocaani aivoji jibogoco, toonegui uco galluubo, nooboro.

44 Jilli iguehicaubo Jesu Galilea sinagoga-janofaño jibogooboro.

5

Sihidi Ejeevano Fiici.

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijiniri. Jaanaa miyaminaa sihidi gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jimatajeruhicauhi Moocaani jibogoco uguubunoco iimugumaño. 2 Jaanaa Jesu atyimeuhi migaaci meenegaacico jiinigaibaahojiniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiiciminaa ihiinumoro isincuuhunoco nitihicauhi. 3 Jaanegui Jesu sagafa jicafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajibaubo

tehesijisuno imeenegaco ijiniti iminiyuqui. Jaadi Jesu ifagafaño acasi#vuudi ticoniubo ijibuguubo tahigoti. ⁴ Jaabo ihiimaanoco iimivuudi Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanici amachimañovi. Jaaboro disinicuhunoco gañi. Jaabo taavaco diichi, nooboro.

⁵ Jaanegui Simon nuuhi: Jibogominaafi, mihai fucuhachuta dudicamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mihicitihi. Jaarunaa ijoho eneenegui gañiji tasinicuhunoco, nooboro saatohoma ⁶ gañiimo. Jaabo sihidi taavaco baasuhi. Jaaneri isinicuuhu gallicamaaiuhi. ⁷ Jaanegui saatoho igataavominaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacicoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaaci niituurahi. ⁸ Jaanoco Simon Pedro aatyimeuboro Jesuguiino memuvuui. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojibo, uuti buhi difoo, uujoho imitiminaafi, nooboro ⁹ sihidi taavaco icuneri sihidi ajabafiivutuumaño. Bu tolliro famooro igutuuhi. ¹⁰ Tolliro bu Zebedeo seme igutuuhi Jacobo onoobo, bu Jua icamisi Simon gataavominaatisi.

Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitiro miyaminaa ficiminaafiti diicaji, nooboro.

¹¹ Jaadi imeeneneque isi asatyuudi fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojicuti.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco

aatyimeuboro memuvuubo, jinijeaagoviro dijiciniboro diiboco nuuhi: Aivojibo, idiimogohachiji uco buheesu, nooboro.

¹³ Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududicuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.

Jilli unuusumiro ifoojoho diiboti buuhi.

¹⁴ Jaaboro Jesu tajibauhi mihaiñobaco jibogotibo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotjaa difico dihifusuto. Jaaboro toono ico iimibachuno jaadabadi iicano asigayiti satyoobo Moocaanico deecivoto Moise atajibaunobadi iicanoco. Jaanoco miyaminaa aatyimemere igaaajai ubuheecunoco, nooboro.

¹⁵ Jaanaa Jesuti jibocasiuno janaaniviro feehicauhi. Jaabojaa sihidi miyaminaa igavehicauhi diiboco uguubunicivamoco iguihuvanoti ibuheesuqui. ¹⁶ Jaarunaa Jesu miyaminaa achahahi ofooboro Moocaanima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idino Isifañiboco.

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Safoono Jesu miyaminaaco jibeguehicauhi. Jaanaa diibo fitino gicinumo saatoho fariseomoto, caatiniminaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijeti asaacinumo. Jaamofeenevi Moocaani mitya ifusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeedi. ¹⁸ Jaanaa gaseumo saatoho gaifimi idino isifañiboco cigaijeri ihibimoro fañoojavi jihacumoro Jesu imefeene ifaduqui moonihicaurumo.

¹⁹ Jaarumo ijicafetequi imoonicuuruhi sihidi miyaminaama eteteciniunegui caamo ufuumoro iniibahucuco afaayicumoro iguihuvauboco

icigaiijema caamoti niitusuumo miyaminaa uufocodi. Jaamoro Jesu imefeenevi faduumo. ²⁰ Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyimeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyaminaafi, dihimiti ico buusucafutucuuhi, nooboro.

²¹ Jaanoco uguubuumoro fariseomi, caatiniminaa icamo ticovauhi esamaaiumo: ¿Mijoho jaani jilli onooboro Moocanico ihiimaari imitino omoonibo? ¿Mijoho imitico buusujitirahi? Saafiro Moocani imitico buusujirahi, noomoro.

²² Jilli noomoro esamaaiunoco Jesu agaajaciuboro nuuhi: ¿Collihi amihai tolli mehesamaaihi? ²³ Fameediro itihirunoco dihimiti imibachucafutucuuhi neehi, tolliro bu gañiivoobo, diigo onono. ²⁴ Jaaneguiha amihaiico gaajasuji uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo jiinjehallivi imiti imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadi nuubo idino isifañuboco: Ico neehi, gañiivo. Jaaboro dicigaiijeque dicibo, fuucu diija-jaago, nooboro.

²⁵ Jaasumiro idino isifañuboo gañiivuuhii diito imefeenevi. Jaaboro icigaiijeque toonohallivi isucinihicaunoco ciboro fuucuubo iijajaago Moocanico imooboro. ²⁶ Jaaneri famooro ajabafituumoro Moocanico imehicaumo. Jaamoro sihidi iigutuumoro nuumo: Jaachiji mahatyimehi aivo ajabafiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunati Jesu fuuhi impuesto jaadusuminaafi Levi onoobojaago, ajaadusuhi-caumañeri giciniba icauboco nuutuubo: Tadyojicuti disaa, nooboro.

28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryi fanoocoro toonovi ejeevesuuboro.

29 Jaanegui toonobuunati Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño guiraj#baimoco. Jaanaa sihidi saatoho impuesto jaadusuminaa imachuqui gicininiciniuhi diitoma, bu sihidi saatoho miyaminaa icano. 30 Jaanoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo Jesu j#bogominaaditi imitino iimaauhi: ¿Collihi am#hai mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusuminaama, bu saatoho imiti miyaminaa icamoma? noomoro.

31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatimo taabuminaafico imogotatihi. Jaanoti iguihuvamoro imoy#cifihi taabuminaafico.

32 Jaabadiro uujoho imino icahi onoomoco cuhuvaqui saahinitihi. Iimifitimegui saahi iimiti ifico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutimo Aigafinohallivi.

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collihi jana Jua j#bogominaa, fariseomi j#bogominaa icamo machutimo aaigamoro sihidi Moocanima iimaahicamo? ¿Jana milliti dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.

34 Jaanegui Jesu oovicuuboro iimusuuhi: Taabava j#baimovi oovicihi. ¿Nacu am#hai taabava j#baimojaa mucuhuvamoco machusutimo mahaigasujirahi tojaabo icanaaca?

Tobadi tajibogominaama icahi. ³⁵ Jaanoti icajinehiica diitediti uco udumiticijino. Jaadi jari #daasuno iicaneri aigajimo, nooboro.

³⁶ Jaaboro diitoco bohono Moocaani jibogoco ijibeguequi jilli ohooviciuboro nuubo: Mihaiñooba aivo bochehu gaachehuti quiticitatíhi eedechehuco imaahuniqui. Jaanoti tolli imooniruva bochehu icaruno eedechehubadi icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedechehufañoti imijitirahi.

³⁷ Jaabadiro bofaihu aivofaihuco asimi meehe eetavota eedejutafaño mificutatíhi. Jaanoti tolli momooniruva tofaihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu, tujuta icano gañicafetejirahi. ³⁸ anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoocíro imino ficucafetefíhi.*
³⁹ Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo, bofaihuco imogotatíhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi, noomoro.†

6

Jibogominaa Icihi Arrozbadí Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisifucusumi.

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

¹ Safoono Jesu jaguisifucusumi basutaanofenedi igooboro feehicauhi. Jaanaa ijibogominaa trigo noovataco icimoro feehicauhi. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecimoro ifagaañooco machuhicauhi. ² Jaanegui

* **5:38** Jilli Jesu nuuhi eedeejibogoco mejeevesumoro bohono jibogocoro meheetaveji. † **5:39** Jilli nuubo eedeehifíco mihi-mogomoro bohono ifíco mihimeguejitinoco.

saatoho fariseomꝑoto diitoco dilluuhi: ¿Collihi amꝑhai mududꝑcamaaihi jaguisifucusumi momoonꝑtatꝑnoco? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amꝑhai magaaꝑatꝑhiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo ajebama icamoma omoonꝑunoco? ⁴ Mꝑro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecꝑvo maahunoco ꝑꝑuboro machuubo, jaaboro bu tollꝑro acꝑubo diiboma iicaumoco icano. Toono Moocaanico ejeeꝑvucuuno maahunoco idꝑꝑmoro sacerdotemꝑ machujirahi, nooboro.

⁵ Jaadi bu tollꝑro nuubo: Jaguisifucuco mityano mehesꝑcꝑnihi. Miyaano tollꝑru. Jaaruno janaanꝑꝑ uujoho Miyamꝑnaafibadi Ifiivuubo mityahi, nooboro.

Ihuse Ifigatyuubo.

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Jaadi sifoo jaguisifucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro ꝑꝑcovauhi miyamꝑnaaco iꝑꝑbogoobo. Jaanaa icaubo saafi miyamꝑnaafi imiyanaagohuse ifigatyuubo. ⁷ Jaanaa caatinꝑmꝑnaa, fariseomꝑ icamo ꝑꝑfinꝑcꝑhicauhi Jesuco: ¿Naa jaguisifucusumi buheesujꝑibo? noomoro siibadi iicanohallꝑꝑ diibohallꝑꝑꝑ ihiimaaꝑui.

⁸ Jaamo tollꝑ eesamaaiunoco agaajacꝑuboro ihuse ifigatyuuboco nuubo: Gañꝑivoobo jono diitofeenevꝑ dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo agañꝑivuuboro feenevꝑ julleeveuhi. ⁹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Ene amꝑhaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajꝑbauhi jaguisifucusumi momoonꝑꝑꝑ

iiminoco, nacu iimitinoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijeninoco? nooboro.

¹⁰ Jesu ihuufocori iicaumoco fahigovaco emeeciuboro nuubo ihuse ifiigatyuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.

Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi. ¹¹ Jaaneri saatoho sihidi sifiratuuhi. Jaamoro sanomiro dillucasihicauhi: ¿Milli fine momoonijirahi? noomoro Jesuditi.

Jesu Ichi Minisuminaati Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Idino.

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Jaasumi Jesu fuuhi ifabaijaago Moocaanima ihiimaagui. Jaabo icauhi fucuhachuta cigatiibo Moocaanima ihiimaaboro. ¹³ Jaanaa meseseveudi coovaubo ijibogominaaco. Jaamoti icuubo fahuseeci motihaiti miimisiici idimoco. Jaamoco momoniubo minisuminaati.

¹⁴ Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedroti omomoniubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacobo, Jua, Felipe, Bartolome, ¹⁵ Mateo, Tomas, bu Jacobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamioobo, ¹⁶ Jacobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aaciujibo icamo.

Jesu Sihidi Miyaminaaco Jibeguehi.

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jaamoma Jesu togaji nigaciti iniituuboro nametije iicaumaño ijibogominaama fitafu-tuumo, tolliro bu sihidi fahigovao miyaminaa icauhi, Judea jiinijeo miyaminaa, Jerusale miyaminaa, Tiro, Sidon icano muuaijinioto icamo. Jinoodimo gaseuhi Jesu iijico uguubunivauomo,

bu diitoco iguihuvanoti ibuheesuqui icano asaaumo. ¹⁸ Iimitino ijima iicaumo tolliro buheesucafetehicauhi. ¹⁹ Jilli famoova Jesuco idudhiciqui moonihicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiha.

*Imo Imo Mihicano, Idaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Jaanoma iicaabo Jesu ijibogominaaco nuhi: Imicani amihai Moocaanico mihimogomo mihidaasufimaño. Jaamaño amihai Moocaani aivojifaño mihicaji.

²¹ Imicani amihai jisumi Moocaanico magaa-janoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.

Imicani amihai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.

²² Imicani amihai mihicahi miyaminaa amahaico ijihavesumi, buhi amahaico agañsumi, amihaiditi imitino ihimaasumi, amihai momoco iimitinobadi ijihavesumi uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo momoco imiyaavogonohalliti.

²³ Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano amihai jaadama niquejefaño mihicajineguiha. Tolliro tuucuumijeo eedeetemihai Moocaani iimaaminaaco idaasuno moonihicauhi.

²⁴ Jaanoti idaasucani amihai mihicaji sihidi minihibamivamo, amihai imino imo imo jisumiro mihicacuumo.

²⁵ Idaasucani amihai jisumi mutuvacinimo, ufucu sihidi mahajebavajimo.

Idaasucani amihai jisumi mejejebacasimo, ufucu idaasuri mataacasijimo.

²⁶ Idaasucani am#haiji, am#haiti famooro miyaminaa iminoono ihiimaasumi. Bu tolliro diito eedeetemihai imiti j#bogominaaditi: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Mominaaco Magaijino.

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jaanoti am#hai uco muguubunicimoco neehi: Am#hai minaaco magaiji. Imino momooni am#haico ij#heguemeque. ²⁸ Imino monoo am#haico imitino onoomoco. Moocaanima mihiimaa am#haico imitino onoomohallivi. ²⁹ Jaanoti saatoho am#haico, am#hai ime saanaago imeti agabavacuhachiji tolliro saanaago imeque mahaci tolliro bu igabacuqui. Jaanoti saatoho am#hai caamoojaco udumit#cihachiji, bu tolliro am#hai sacoco mahaci isatyequi. ³⁰ Jilli daaci cayaatyohacho ico siinoco idillumoco. Jaanoti bu sita diinoco #cicuunoco dihiimaasucuudino. ³¹ Am#haico sita imino omooninoco mihimogobadi, sitaaco imino momooni.

³² Jaanoti am#haico agaijimocoro bu magaijihachiji, ¿coyomo imi fine toono? Jilli famoova tolli moonifihhi, iimifitimo bu tolliro moonifihhi icano. ³³ Jaanoti bu am#haico imino omoonimocoro, imino momoonihachiji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo tolli moonifihhi. ³⁴ Jaanoti: Diitoti siinoco iciqui, noomoro siinoco mahacihachiji, ¿coyomo imi fine toono? Tolliro bu iimifitimo iimitimoco siinoco acifihhi; Diitoti siinoco mihiciqui, noomoro. ³⁵ Jaanoti am#hai, am#hai minaaco magaiji, sinehejeque diitoco mahaci: Diitoti siinoco toono jaada mihiciqui, nootimo. Jaachijiji

guiraajino am#haico niquejefaño ajaaduno. Jaamo Moocaani caamovohi iicaabo seemeti mihicahi. Jaabo diibo tolliro imino moon#bo famoocoro, bu aacinohallivi cahacisutimo iicahicarumoco, iimitimeheje iicarumoco icano. ³⁶ Jaanegui am#hai sitaaco mih#daasugo am#hai tahe Moocaani iicabadi.

Am#hai Sitaaditi Imitino Mehesicinimoro Mihi-imaadino.

(Mt 7.1-5)

³⁷ Sitaaditi imitino mehesicinimoro mihi-imaadino, jaachijji Moocaani am#haico tolliro neejitihhi. Sitaaco iimitico meneedino, jaachijji Moocaani am#hai imitico neejitihhi. Sifima mih#bacasinoco imino mihimibachucasi am#hai imitico Moocaani ibuusuqui. ³⁸ Sitaaco siinoco mahaci. Jaaneguiiha am#haico bu Moocaani tolli aciji; illeegucufaño imino oovici#boro, imino gatyuuci cuhufono cab#ci#boro tetecuuboro. Jaanoti am#hai sitaaco mohoovobadiro Moocaani am#haico eeveji, ³⁹ nooboro Jesu jilli ooviciuhi: ¿Nacu ihaall#ima achahaaboco bu sifi ihaall#ima achahaabo siiguejirahi? ¿Nacu famisicro ifapaajefaño aquetetejitirahi? ⁴⁰ Jaabadiro cajaaty miyaminaa ij#bogominaafi janaanici jeevatatihhi. Jari ij#bogonoco iimivucuudi ij#bogominaafibadi jeevajirahi.

⁴¹ ¿Milli jaabo dinahabo aall#ifaño iicano beevagayico adaatyimeebe, dihaall#ifaño cutuucidino iicanoco daatyimetihhi? ⁴² ¿Milli jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ico dihaall#ifaño iicano beevagayico iciqui, neejirahi dihaall#ifaño cutuucidino iicanoco daatyimet#bo? Tajeeb# imihhi,

nooboro sitaaco abañifaño, iticoni dihaallifaño iicatuucico dñici. Jaadi jari imino daatyimeji dina-habo aallifaño iicano beevagayico. Jaadi diiboco adaamusuubo gañiji.

Imohoco Inoovatatiro Magaajatahi.

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Chahaho imoho iimiho iimitinoco onoovaho. Jaabadiro chahaho iimitiho iiminoco onoovaho.

⁴⁴ Jaamaño inoovatatiro siyomo imohonoco magaajatahi. Jariimiho añajebaco noovajitirahi. Tolliro sisimicohai baacuhico noovajitirahi.

⁴⁵ Jaabadi iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebifaño iicamaño. Jaabadiro iimitiibo imitino iimaanicihi, ijeebifaño iimitino iicamaño. Jaamaño iijiri ihiimaano ijeebifaño agahaficinoti saahi.

Iija Tano Eetavovi Oovicino.

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Collihi amihai uco: Aivojibo, Aivojibo, monoomoro uujoho onoonoco meheetave-hicatihí? ⁴⁷ Amihaico neeji: ¿Jinejebadi fine jeevaabo tajaago asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajibanoco eheetavoobo?

⁴⁸ Fine saafi miyaminaafi iijaco eheetavuubobadi iticoni seediubo faicuvano. Jaadi tanoco nicuubo guisibanohallivi. Jaanobuunati teehi amachituuno inifaihu sefano toojaco icihinirahi.

Jaaruno toojaco maryibasutihí, guisibanohallivi cuhufono tano inicucinumaño. ⁴⁹ Jaanoti uco guubucuruubo uujoho atajibarunoco omoonitibo jilli jeevahi; ticovono iijaco jiinigaibaahohallivi cahajino ificuubobadi

jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri inifaihu toojaco sefano iicihin:uneri tooja acutuuhi. Jaaneri tooja paryi imivocafutuuhi ifini:ja.

7

Jesu Buheesuhi Romanomi Amocasim:inaa Aivoj:ibo Cojim:inaafico.

(Mt 8.5-13)

¹ Jaadi Jesu miyam:inaama ihiimaahicaunobu-unati fuucuubo Capernau cuumivi. ² Jahi icaubo aivoj:ibo romanom:oo. Jaabo icojim:inaafico sihidi agaij:ubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi. ³ Jaabo ihaivoj:ibo Jesuti ihiimaunoco uguubuuboro judiom:ifeeneti iquillahutoco galluubo Jesuco ij:ibeguetequi asaaboro diibo jeecivom:inaafico ibuheesuvaqui. ⁴ Jaamo Jesujaa ufuumoro ticovauhi diiboco onoomo: Romano aivoj:iboco daamusu, aivo imihuseebe ⁵ muuccuumico aivo gaij:ibo. Jaaboro m:ihaidi sinagogajaco eetavusuhin:ibo, noomoro.

⁶ Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitivucunaa romano aivoj:ibo saatoho inahabonim:inaaco galluuhi Jesuco ineetequi: ij:ijoho Aivoj:ibo, jaafa icacuuno sihidi jeevahi jaabo ij:ijafaño asaajiruno. ⁷ Cono bu uuro dijaago ico i:citoobo foonova. Jaaneguiiha saat:iboro tahigotiro dinoo. Jaaneri tacojim:inaafi buheej:ii. ⁸ Uujoho bu icaruubo aivoj:ito taj:ibaguiino icahi. Jaabadiro bu amocasim:inaahallivi uujoho aivoj:iboti icahi. Jaamoti saatohoco: Difoo, unuusumi foonicimo. Jaamoti saatohoco: Disaa, unuusumi saanicimo, tolliro tacojim:inaafico:

Siinoco deetavo, unuusumi eetavonicibo, nooboro.

⁹ Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidi jabafitu- uhi. Jaaboro diibo dojicuti sihidi asaaumoco emeeciuboro nuubo: Miyanotiro aivo Israel cumiminaa icarumofaño atyimetih jaani janaanici miyaavogoco, nooboro.

¹⁰ Jaamo ihaivojibo agalluumo iijajaa dojicuviro uhuumiumo atymeuhi icojiminaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijigo Achico.

¹¹ Jaanobuunati Jesu fuuhi Nain onoocuumi- jaago. Jaaboma feehicaumo ijibogominaa, sihidi miyaminaa icamo. ¹² Jaabo tuucuumiti iflitivuubo atymeuhi chuumuhuco icitequi asatyumoco fibaijigo seemene idiboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidi tuucuumio miyaminaa fuuhi.

¹³ Jaagoco Jesu aatyimeuboro idaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo: ¹⁴ Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudicituubo. Jaasumiro tuuhuco ihiibiumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sicafehi, ico neehi: ¡Gañiivo! nooboro.

¹⁵ Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casivuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejico acuhi. ¹⁶ Jaanoco aatyimeumo sihidiro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidi jeevaabo aivo Moocaani iimaaminaafi mihaihi jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi icuumico itaajasuqui, noomoro.

¹⁷ Jaanoco guubuumo paryi Judea jiinjeri ihallidi iicaucuumineri Jesu omoonunoco.

Jua Nitiminaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

¹⁸ Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryi jiiibugucuuhi Jesuditi. Jaanegui diitoti miimisiiciti ocoovauboro, ¹⁹ Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanoti diibo iicatihachiiji sifico iteemequi? ²⁰ Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitiminaafi mihaico galluuhi ico midilluqui: ¿Naa miyaano ijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifico meteemeji? noomoro.

²¹ Jaamo diito diibovi ifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidi miyaminaaco iguihuvanoti, iimitino ijimiti icano, tolliro aatyimetimehejeque ihaallinoco imitusuhicaubo. ²² Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitiminaafico mijibogo mahatyimeneque, muguubunoco icano. Mijibogo milli aatyimetime atyimeneque, igotimo iguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojino uguubutimo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanoti idaasufimoco taajasujibogoco jibeguehi. ²³ Imicani icajiibo uuvi iimitinoco aatyimetimeboro imiyaavogoobo, nooboro.

²⁴ Jaadi Jua Nitiminaafi agalluumo ufuunobuunati Jesu miyaminaaco Jua Nitiminaafiditi nuuhi: ¿Jinejeque amihai memecijeuhi sicaihigovi? ¿Saafi noofaijicuco guibuhuba ebebehininobadi iicatiiboco, eti? ²⁵ ¿Nacu, jinejeque memecijeuhi? ¿Saafi miyaminaafi iminoono gaachehunofaño jiciniuboco? Jilli icautino. Amihairyo magaajahi iminoonofaño ijiciniimo aivojito iijanofaño

icanicìhi sinehejeri imo imo iicamo. ²⁶ Jaanoti ¿jinejeque nacu memeecijeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaaminaafico? Jìhi, miyaano, saafi janaanici Moocaani iimaaminaa janaanici ejeevaabo. ²⁷ Diibo Jua, diiboco tahimega agalluujinoco Caatinahaamefaño jilli onoobo:

Uujoho tajibogominaafico, dihimegavi galluuhi, dihimega jìhaico iimibachuqui.

²⁸ Amìhaico neehi: Paryicino miyaminaafeenetì chahamo Moocaani iimaaminaa Jua Nitiminaafi janaanici iicamo: Jaarunofaño jisumiti sihidì ejeevatìbo Moocaani aivojifaño Jua janaanici sihidì jeevahi, nooboro.

²⁹ Jaanoco paryì miyaminaa impuesto jaadusuminaa icamo Jua nitico agaayiciumo miyaavuguuhi Moocaani tajìba miyaano iicaunoco. ³⁰ Jaarunaa fariseomi, caatiniminaa icamo Jua nitico agaayiciutimo tihisuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi omoonujirunoco.

³¹ Jaanoma iicaubo Aivojìbo Jesu nuuhi: ¿Jinejevi fine jisumio miyaminaaco ooviciji? ¿Jinejebadi fine jeevamo? ³² Jìhi, jilli fine ooviciji oono seeme goohasinovi acasivomo abañamaaimoro igataavominaaco ocoovadiinamaainicimobadi jeevamo: Amìhaidi siruuco miguisicuurahi. Jaarunaa mihimogotìhi magaaseneque, noomo. Jaanegui ìdaasujìjeque taca mamasiivaqui, noomo. Jaarunaa mihimogotìhi, noomo.

³³ Jaabadi iicano Jua Nitiminaafi saauhi machutìboro aigafìbo, aivofaihuco adutìbo icano. Jaaboco amìhai iimitino ijima iicaabo meneehicauhi. ³⁴ Jaanobuunati

saahi uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amihai uco meneehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusuminaa, imitiminaa icamo gataavominaafi uco meneehicahi. ³⁵ Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacifafetehi diiboco agaajamofañodi, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomi oobo Simon Iijafaño.

³⁶ Jaanaa saafi fariseomi oobo Jesuco coovauhi diiboma imachuqui. Jaanegui Jesu jaathe ufuuboro imachuqui casivuuhi. ³⁷ Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitino iicahicaugo Jesu Simon fariseomi oobo iijajaa amachutuunoco agaajacugoro saaugo, alabastro paaje gatyuuci diiriba imono facicisucinifaihuma. ³⁸ Jaago taagoro Jesu tihai cojivi iminifutuugoro ticoniugo Jesu tihaiñoco ihaalli tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro imeebaiguri ifilluugoro totihaijeque ninicihicaugo. Jaadi ifacicifaihuco toonohallivi tucaruugo. ³⁹ Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomi oobo aatyimeuboro esamaaiuhi: Jaani miya, Moocaani iimaaminaafi iicaruva gaajajiruubo mijoho diiboco coyomo miyaminaago ududicinoco miiro diigo imitino iicafino gaigo, nooboro ijeebifañodi.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ifariseomi oboco nuuhi: Simon enecau ico siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomi oobo iimusuuhi: Dino, jibogominaafi, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miimiicico saafi nihibamico aaciunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava ticovovi. Jaanoti saafi debeuhi

cincuentadi aameva iicano. ⁴² Jaarunoco diiboco ajaaduutinoma iicaubo famisicicoro ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaan fine diitisiti janaanici diiboco gaijahi? nooboro.

⁴³ Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fine janaanici guiraano edebeuruubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jihi, jahi, ⁴⁴ nooboro diigoco emeciuboro Simonco nuuhi: ¿Naa daatyimehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco nifaihuti daacitihitatyihai nitiqui. Jaanoti jaamo gaigo uco tatyihai ihaalli tofaihuri nitihit. Jaagoro imeebaiguri filluugo.

⁴⁵ Uco ninicitihit. Jaanoti diigo agasenetiro suufenitihitatyihai ininicitigo. ⁴⁶ Uco deesutihit facicifaihuri taañigaico. Jaanoti diigo diriba facinoco tatyihai jeesuhi. ⁴⁷ Jaanegui ico neehi: Sihidi iimitico ubuusucuneguiha uco sihidi agajinofenedi gaajacafotono. Jaanoti saafico ajashunoco uujoho ubusuubo ajashuno uco gaijahi, nooboro.

⁴⁸ Jaadi diigoco nuubo: Dihimitico ico buusucuuhi, nooboro.

⁴⁹ Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo igiciniumañoti ticovauhi onoocasiumo: ¿Mijoho fine jaani imiti icarunoco ubusuubo? noomoro.

⁵⁰ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi imiyaavogomaño, sajeebi fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomi.

¹ Jaanobuunati Jesu faacuumivari feehicauhi jibogooboro acihicauhi Moocaani aivoji iijico.

Jaaboma icahicaumo motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. ² Tolliro bu saatoho gaigoomi diiboma gataavehicauhi diibo, diitoco iimitino ijimiti, iguihuvati icano ubuheesuhicaumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo. Jaagoti sahuse juugahuseti miimisiici icano iimitino ijimi ihiinuugo; ³ tolliro Chuzo Herode cojiminaafi taaba Juana onoogo, bu Susana onoogo icano, bu sihidi saatoho diitoco amusuhicaumo inehejema iicaumeheje.

Basuminaafivi Ohoovicino.

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Jaasumi sihidi miyaminaa faacuumivati saahicauhi Jesuco emeecivamo. Jaamo sihidi iigaivumoma iimaahicaubo siinovivi ooviciboro nuuhi: ⁵ Saafi basuminaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jiihaifaño. Jaanoco quicuhicaumo, bu jaanoco joomi asaaumoro machuuhi. ⁶ Jaanoti samañoono acutuuhi guisihallivi. Jaano ihiinuuruno chumuuhi amaiutimaño. ⁷ Jaanoti samañoono aifuuhi jarimihoonofeenevi. Jaaruno toonoma sano ihiinurunoco ijarimi macanisuuhi toonohallivi ujusiuneri. ⁸ Jaanoti samañoono aifuuhi iimino jinijevi. Jaano ifivuuno sihidi noovauhi ciendigaiva ticovovi.

Jilli nooboro Jesu sefano nuuhi: Amihai nohojima mihicahachiji muguubu, nooboro.

Jesu Jibuguuhi Milliti Tolli Ohoovicinoco.

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Jaanegui diiboco ijibogominaa dilluuhi: ¿Milli eneejirunoco tolli dohoovicihii? noomoro.

¹⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Am#haico imino Moocaani aivoji agaajarat#noco gaajasuhicahi. Jaanoti sitaaco siinov# oov#i#boro uujoho neehicahi. Jaamo emeec#rumo aaty#met#mobadi iicaqui. Bu oov#i#hi jaamo uguubucuurumo guubut#mobadi iicaqui.

Jesu J#buguuhi Jilli Eneejirunoco Ohoov#i#unoco.

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹ Jilli eneejiruno toono: Itoogai#no Moocaani iiji, eneejiruno. ¹² J#haifa#no ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeeb#ifa#noti #i#hi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno. ¹³ Jaanoti guisihall#v# aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaay#i#rumo imino abacocoovat#ma#no jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco iji #inisusumi ejeevesumoro doj#i#cu#iro minifotomo, eneejiruno. ¹⁴ Jaanoti jar#i#mi#hoonofeenev# aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icat#no toonoco macan#suno sinehejejaagoro ijeeb# iicama#no nih#bami imiguiiharo, j#in#j#em#naa iimogono jaagov#iro ijeeb# iicama#no noovasut#mo, eneejiruno. ¹⁵ Jaanoti iimino j#in#jev# aacutuuno onoono imino jeeb#ma iicamo imino uguubun#i#moro miyaaveguehi Moocaani iij#ico. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

C#ij#igai Mecuv# Ohoov#i#ino.

(Mr 4.21-25)

¹⁶ #M#ij#oho c#ij#igai mecuco in#ifut#sumoro siineri fabaacutat#hi, cigaiijeguino ficutat#hi

icano? Caamo mificutahi toojaco aachicinofaño ijicafotomo ihatyimequi. ¹⁷ Jaabadi chahano otoovono ifuvusutino icano, jisumi agaajaratino ufucu paryi fanooro foovono gaajacafeteji.

¹⁸ Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijico agaayicimoco siino janaanici aciji. Jaanoti toonoco imiyaavogotiiiboti dumitiiiciji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomi, Seeji Icamo.

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹ Jaanaaca saamo Jesu nahabomi, seeji icamo diibo iicauhigo ifeequi. Jaarumo diibovi ifutuutahi sihidi miyaminaa iicaumaño. ²⁰ Jaanegui saatoho Jesuco jiiibuguuhi: Diiseeji, dinahabomi icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.

²¹ Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijico uguubumoro omoonimo, diito naha gaharubi, tañahabomi icano, nooboro.

Jesu Liiicaruhi Guibuhuba, Tyuucal Icanoco.

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²² Safoono Jesu ijiiibogominaama jicafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masiiigo onagoojinivi, nooboro.

²³ Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cigauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano iciuhi. Jaaneri imeenegafa sihidi nifaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi. ²⁴ Jaanegui Jesuco aacisuumoro nuumo: ¡Mojiiibogominaafi, Mojjiiibogominaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aacuuboro guibuhuba, tyuucal icanoco iibauhi. Jaasumiro illiiivuunoro paryi

siiçutuuno. ²⁵ Jaanegui ijibogominaaco nuuhi: çMilli jana amihai miyaavogo icahi? nuubo Jesu. Jaarunaa diito iigutumoro jabafituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomiro: çMijoho fine jaani? Guibuhuba, nifaihu icarunoco atajibano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomi oobo ijimima iicaubo.

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶ Jaanofeenevi ifutuumo gadarenomi jiinijevi Galilea jiinije cojivi. ²⁷ Jaabo Jesu imeenegati isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumi oobo, siicijetiro ififaño ijimima iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutiibo, jaache icacuutiibo cihojino icahigo iicaaboro feehicaubo. ²⁸ Jaabo Jesuco aatyimeuboro diiboguiino memuvuubo gaibaciniiboro, sefano nuuhi: çCollihi tajaa saahi, ijoho Jesu Moocaani caamovohi iicaabo Achi? Ico Moocanifañodi neehi: Idaasuno uco moonidino, nooboro.

²⁹ Jilli nuubo Jesu ihijico: Diiboti dihiino, nooboro, atajibahicauneguiiha. Fiiva foova ihiji diiboco gaayicihicauhi. Jaaneguiiha miyaminaa diiboco agaayicimoro jigaiñehiri sisiuhi ihusene, itihaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaiciuboro ihiji diiboco gaasuhicauhi sihiguehejevi. ³⁰ Jaaboco Jesu dilluuhi: çMijoho dimomo? nooboro.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jilli nuubo diibofaño sihidi iimitino ijimi ijicafutuumaño. Jaamo ihijimi Jesuco dilluuhi; ³¹ Moocaani eheetavuuhoji ijimico igañiqui iguirahojifaño diitoco gañitiibo iicaqui.

³² Jaanaa sihidi faafaimi icauhi ifagajivi

amachuumo. Jaanegui ihijimi Jesuco dilluuhi ifaafaimifaño ijicafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo. ³³ Jaasumiro diiboti ihinuomoro ifaafaimifaño jicafutuumo. Jaaneri paryi ifaafaimi ifagajiti imuaifaño aaifuumoro paryi macaniumo.

³⁴ Jaanoco ifaafaimi toomominaa aatyimeumoro iigutumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhi iicameheje icamoco jibogomoro. ³⁵ Jaanegui miyaminaa fuuhi: ¿Milli iicano? noomoro emeecituumo. Jaamo Jesu iicauhigo ifutuumo ijimima iicauboco atyimeuhi ihijimima chahacuuboco. Jaabo Jesu cojivi giciniubo imichehufano jiciniibo imino icacuuboco. Jaaneri sihidi miyaminaa iguiuhi.

³⁶ Jaanoco aatyimeumo diitoco jibuguuhi, milli ijimima iicauboco ubuheesuunoco. ³⁷ Jaanoma iicaumo gadarenominaa ticovauhi Jesuco agalluumo ijiinijeti ifeequi diibo tolli omoonunoti sihidi iiguumoro. Jaanegui Jesu meenegafano jicafutuuhi ifeequi. ³⁸ Jaarunaa ihijimi diiboti ihinuubo Jesuco dilluuhi diiboma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajibauhi ifitafetequi.

³⁹ Jaaboro nuubo: Dijajaa duhumi. Jaaboro paryi diibogo Moocaaniico omooninoco, nooboro.

Jaanegui paryi tuucuumiri jibogooboro fuuhi Jesu diiboco omoonunoco.

Jairo Aicigai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududiciugo Icano.

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jaanaa Jesu onagoo muuaivi ifutuuboco miyaminaa imo imo gaayiciuhi, paryi diiboco etemehicaumaño. ⁴¹ Jaanaa gaseubo

Jairo onoo bo sinagogaja aivojii bo. Jaabo Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo iijajaa ifeequi. ⁴² Idii goro ille fahuseeci motihaiti mificabaci idii no icacuurogo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidi miyaminaa ufuumo diiboco ijene jimatajeruhicauhi.

⁴³ Jaamofeenevi icaugo saafigo fahuseeci motihaiti mificabaci ticovovi icacuugo tiiheheri.* Jaarugo buheehicautihi. ⁴⁴ Jaago Jesu bujinagoti asaagoro igaachehujinibaco dudiciugo. Jaasumiro diigoco itijoho lliivihi.

⁴⁵ Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mii joho uco dudicihi? nooboro.

Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro inahabomi icamo nuuhi: Mojiibogominaafi, miyaminaa ico fahigovati jimatajerunoco; ¿milli jaabo dilluhi: ¿Mii joho uco dudicihi? nooboro.

⁴⁶ Jaarunaa Jesu nuuhi: Saato ho uco dudicihi gaajacihitamiyari saato ho ubuheeteneque, nooboro.

⁴⁷ Diigo omoonunoco agaajaciuneguiiha sihidi vivivivi iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuvuugoro miyaminaa imefeenevi jibuguugo milliti ududiciunoco, jaasumiro ubuheenoco icano. ⁴⁸ Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi imiyaavogomaño. Sajeebii fuucu, nooboro.

---

* **8:43** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaanegui taabuminaaco paryi inehjeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

49 Jesu ihiimaanaaca Jairo sinagogaja aivoj#bo iijati saafi asaaboro Jairoco noovauhi: Daicigai guijevecuuhi; J#bogominaafico dihiimaasucudino, nooboro.

50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino. Jilli miyaavogo, daicigai buheeji, nooboro.

51 Toojavi ifutuudi m#hai#noobaco fa#o satyuuti#bo id#moro Pedro, Jacoobo, Jua, diigo caanimisi icamomaryo fa#o fuubo. 52 Jaanaa fa#oojavi saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajirahana, guijevetigo. Jilli cigago, nooboro.

53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajaumoro. 54 Jaanegui Jesu diigoco ihuseti agaay#ciuboro sefano nuuhi: Bagocaja, ga#iivo, nooboro.

55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro ga#iivuuhi. Jaanegui Jesu taj#bauhi diigoco ihobajaaqui.

56 Jaaneri caanimisi sihidi jabafituuhi. Jaarunaa Jesu nuuhi: M#hai#noobaco mahaty#meneque mij#beguedino, nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseeci Motihaiti Miimisiici Id#mo Ij#bogominaaco.

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunati Jesu fahuseeci motihaiti miimisiici id#mo ij#bogominaaco igaiy#ciuhi. Jaaboro imitya, bu iiji icanoco aciubo fanoohimiti ij#mihallivi diitoco buhi igavaracuqui, tolliro guihuvaco ibuheesuqui icano. 2 Galluubo diitoco

Moocaani aivoji j̄ibogoco ij̄ibeguequi, iguihuva-
moco ibuheesuqui icano. ³ Jaaboro diitoco nuubo:
Jinehejebaco masatyedino mofoomo queseibaco,
lleegucubaco, duviricubaco, nih̄ibam̄ibaco icano.
Caamoojaco miijaaci masatyedino. Sajaamaryo
mofoo. ⁴ Coojaav̄ihacho mih̄ifotojafañoro
mihica, siijafaño, bu siijafaño icatino. Jari
tomañoti mofoodi toojati mihiino. ⁵ Jaanoti
am̄ihaico agaaȳicit̄imañoti mihiinomoro am̄ihai
t̄ihaipaajeguiino jiinico diitojaa matatacu
diitohall̄iv̄i toono j̄ibogobadi iicaqui, nooboro.

⁶ Jaanegui ij̄ibogom̄inaa fuuhi fah̄igovadi
taajasuj̄ibogoco j̄ibogomoro, iguihuvamoco
buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mitauhi.

⁷ Jaasumi aivoj̄ibo Herode guubuuh̄i
Jesu omoon̄ihicaunoco. Jaaneri sih̄idi
eesamaaih̄icauh̄igo iinigai mitauhi. Saatoho
neehicauhi: Jua Nit̄im̄inaafi siino buheetehi,
noomoro. ⁸ Jaanoti saatoho neehicauhi:
Moocaani iimaam̄inaafi Elia jafevehi, noomoro.
Jaanoti saatoho neehicauhi: Sīicijeototi Moocaani
iimaam̄inaafi buheetehi, noomoro. ⁹ Jaarunaa
Herode nuuhi: Uujoho du quit̄ic̄isuuhi Jua
nigaīco. Jaanegui jana, ¿m̄ijoho jaani diibedit̄i
ij̄ibocasinoco uguubuubo? nooboro Herode
atȳimegueh̄icauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mild̄imoco.

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Jaamo imin̄isum̄inaa uhuum̄iumo Jesuco
j̄ibuguuh̄i imino moon̄imoro efehicaunoco.

Jaanegui diitoco satyuubo buhigovi Betsaida cumi fiitino. ¹¹ Jaanoco miyaminaa agaajaciunoro diito dojicuti fuuhi. Jaamoco Jesu agaayiciuboro Moocaani aivoji iijico jibeguehicauhi, tolliro iguihuvamoco buheesuhicaubo.

¹² Jaanaa mihiijicuudi Jesujaago saamo fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iminisuminaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyaminaaco galluucu ijaguisitequi, jaamoro imachuqui iijano iicahigo jimañovi jinejeba chahahi, noomoro.

¹³ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amihairyo diitoco mamachus, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Mihaima chahano, idinoro sahuse maahugayino, bu miimisiici taavaabomisigayici, ¿milli fine mofoomoro machutaati manaajeteji paryi jito miyaminaadi? noomoro.

¹⁴ Jaamo igaifiimiro cinco mildimo icauhi. Jaanoti gaigoomi, bu seeme icano oovarautihi. Jaanegui Jesu jibogominaaco nuuhi: Monoo icasicamaaiqui cincuentadimova saaje, nooboro.

¹⁵ Jaanegui tolli omoonineri famooro casicamaaiuhi. ¹⁶ Jaadi Jesu sahuse imaahugayino, itaavaabomisi icanoco agaayiciuboro niquejejaagoco emeciuboro toonohallivi Moocaanima iimaubo. Jaadi iquisicuuboro jibogominaaco acubo miyaminaaco diito ihaciqui. ¹⁷ Jaanoco paryi famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadi ihatyuuvoco ananumo gahafusuuhi jiiibañoco fahuseeci motihaiti miibaici idinoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudi ijibogominaaco dilluubo: ¿Nacu miijohova uujoho iicanoco neehicamo miyaminaa? nooboro.

¹⁹ Jaanegui iimusumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitiminaafi. Jaanoti saatoho: Elia neehicahi. Jaanoti saatoho: Cajaanihacho fine siicijeototi Moocaani iimaaminaafi ubuheetebe, neehicahi, noomoro.

²⁰ Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amihai, ¿miijoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ijoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mihaiñoobaco jibogotimo iicaqui, nuubo.

²² Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo sihidi idaasuno icaji quillahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo uco jiheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, nooboro.

²³ Jaanobuunati famoocoro nuubo: Cajaanihacho tadyojicuti asaagoobo difi gaijico ajabajevebere tadyojicuti fafucuvaaciviro isaaqui ifico idaasuno omoonisujinoco iguitibo.

²⁴ Jaanoti ifico agaijibo, ifico mitasuji. Jaanoti taaguinodi ifico imitasuubo ifico taajasuji. ²⁵ Miuro saafi miyaminaafi paryi jiinije busumijeque gaayiciruubo. Jaaruubo

ijeebico imitasuuboro ifinisuruva, ¿nacu milliti imijiruno? ²⁶ Jaabadi cajaanoyohacho uuti, tajiibogojiti icano unucufeeveti, tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo nucufeveji guhirubi aivojiri, itoomominaama aivojibobadi asaadi. ²⁷ Miyanotiro amahaico neehi: Jino mihicamoti icamo saatoho Moocaani aivojico aatimetinohachuta guijevetimo icano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojico Ifusuno.

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Jaanobuunati sajugisi nijequeti Jesu fuuhi ifagajijaago Moocaanima ihiimaalui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma. ²⁹ Jaabo Jesu Moocaanima iimaunaaca ihime siibadi minifutuuhi igaachehu sisese minifutuuhi aricuno. ³⁰ Jaabovi jafeveumisi miimisiici gaifimisi Moise, Elia icamisi diiboma iimaamisiro. ³¹ Jaamisi icauhi imino aricunofeneri. Jaamisi iimaahicauhi Jesu Jerusalevi iguijeveujinoco. ³² Jaanaa Pedro inahabomisiima sihidi cigara aivuurunaa cigatimo icahicauhi. Jaamo atymeuhi Jesu, bu icojiri iicaumisi icamo imico. ³³ Jaamisi diitisi Jesuti fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojiibogominaafi, Imicani jimaño mihicano. Masii minijeganiqui migaaci, saga icano nijeganoti; idi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jilli onoonoco esicinitibo iimaauhi.

³⁴ Jaabo ihiimaunaaca diitoco aimuufai mibaacuui. Jaaneri sihidi igutuumo ihaimuufafaño iicauneri. ³⁵ Jaanaa guubuumo

ihaimuufaifañoti unuunoco: Jaani taseemene agaijibo. Diibo onoonoco muguubunici.

³⁶ Tolti unuunobuunati Jesu iinoro icacuuboco atymeumo. Jaarunoco diito mico jibogotimo lliivi icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sicafehi Ijima Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Jaano sesevedi Jesu Pedromima togajiti niituunaaca sihidi miyaminaa Jesujaa saauhi.

³⁸ Jaamofeeneti saafi Jesuco sefano nuuhi: Jibogominaafi, taseemeneque meeci, idiboro uudi iicaaboco.

³⁹ Jaaboco iji agaayiciboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijiri jivaasecucuo iinusuhicahi idasuno omooniboro suufenihicatiibo. ⁴⁰ Dijibogominaaco nuucuurahi buhi igañiqui. Jaaruuboco inisurunofaño iinotiibo, nooboro.

⁴¹ Jaanegui Jesu nuuhi: Ii jeedi fine imiyaavogotino miyaminaa jito iimitimo, ¿mihachuta fine amihaico jaabiciboro icaji? nooboro diiboco: Juugavi daachico siva, nuuhi.

⁴² Jaanegui isivaabo Jesuvi fitivuunaaca ihiji diiboco jinijehallivi agañuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihijico ibauhi. Jaaboro isicafefico ubuheesuuboro caanico aciubo. ⁴³ Jaaneri famooro jabafituuhi Moocaani sihidi ejeevauneri.

Siino Jesu Iguivejinoco Jibeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Jaanaa famooro Jesu omoonuneri eetyeunaaca nuubo ijibogominaaco: ⁴⁴ Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho

Miyamĩnaafibadi Ifivuuvo miyamĩnaa usefaño acicafeteji, nooboro.

⁴⁵ Jaarunoco ijĩbogomĩnaa gaajahicautihi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijĩbeguequi idillujirumo ñĩhicuguehicauhi.

¿Cajaani Fine Imiyaabeji? Onoocasino.

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶ Jaamoro ijĩbogomĩnaa jenaucasihicauhi cajaani fine diitoti imiyaaboti iicaqui. ⁴⁷ Jaanoco Jesu gaajaciuhi diito tolli eesamaaiunoco. Jaaboro seemeneque ĩciuboro iicojivi ficuubo. ⁴⁸ Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedi jiisee seemeneque agaayicimo, uco gaayicahi. Jaamo uco agaayicimo, tolliro gaayicahi uco agalluuboco. Jaanoti paryi amĩhaifeenetĩ sihidi ejeevatĩbo, diibo janaanici jeevahi.

Momĩnaafi Iicatĩbo Mojaagodi Iicaabo.

(Mr 9.38-40)

⁴⁹ Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojiĩbogomĩnaafi, mĩhai mahatyimehi saafico dimomofañodi ijico agaĩĩboco. Jaaruuboco mĩĩbahi mĩhaima ĩgotĩneguiha, nooboro.

⁵⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mihĩbajirahana. Momĩnaafi iicatĩbo mojaagodi iicaabo, nooboro.

Jesu ĩbahi Jacoobo, Bu Jua Icamĩsico.

⁵¹ Jesu niquejefaño ufuucuujino ifitĩcuudi quehecuno iminifutuuboro Jerusalejaagovi fuubo. ⁵² Jaaboro ihĩmega jiĩbogomĩnaaco galluubo. Jaamo fuuhi Samaria jiĩnĩjeo cuumijaago diibo imega ĩfetejimañoco

iimibachuqui. ⁵³ Jaarunaa samaritanomi imuguutihî diiboco toonovi agaayiciuno Jerusalevi ufuunoco agaajaumoro. ⁵⁴ Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamisi aatyimeumisiro Jesuco nuuhi: Aivoj#bo, ¿diimeguehi niquejefañoti diitohallivi c#jigaico magalluunoco diitoco ifinisugui? noomisiro.*

⁵⁵ Jaarunaa Jesu diit#sico emeec#uboro diit#sico #bauhi.†

⁵⁶ Jaadi fuumo siicumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Jaamo j#hairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivoj#bo, #ma feejirahi fahigova #joho ofoohigo, nooboro.

⁵⁸ Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Bajihimi ihojinoma icahi, tolliro joomi ihiicunoma icahi. Jaanoti uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ta#igaico conoovi is#ucarujiruma#o chahahi, nooboro.

⁵⁹ Jaadi Jesu saafico nuuhi: Tadyoj#cuti disaa, nooboro.

Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica it#coni guhirubi iguijeved#hivi ic#d#hiica, nooboro.

⁶⁰ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahi diito ifin#jitino fiivoma iicatimo iguijevemeque c#ji.

---

* **9:54** Sahaamefa#o janaanici jilli ficuumo: Elia Moocaani iimaaminaafi omoon#ubadi, onoonoco. † **9:55** Sahaamefa#o janaanici jilli ficuumo: Am#hai magaat#hi coyomo gaijama am#hai mihicanoco. Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saaut#hi miyaminaa ifinoco finisugui. Diitoco taajasugui saauhi, nooboro, onoonoco.

Jaanoti ijoho difoo. Jaaboro Moocaani aivoji jibogoco diibogo, nooboro.

⁶¹ Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojibo, ima feejirahi. Jaafahi iticoni taajaminaaco fitacuvahi, nooboro.

⁶² Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mijoho siinojaa ofoomo dojicujaagoco esamaaitathi imijitiruno Moocaani aivojidi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadimoco.

¹ Jaanobuunati tolliro siino Aivojibo Jesu icuhi setentadimoco. Jaaboro ihimega galluubo miimisiici saaje faacuumivari diibo ufuujihiguehejedi. ² Jilli nooboro: Miyaano sihidiro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono dudicamaajeminaa ajashuhi. Jaabadiro sihidi miyaminaa teemehi Moocaanico agaayicijinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudicamaajeminaaco igalluquui diitojaago. ³ Jaanegui amihai mofoo; Mehesicini, amihaiico galluuhi oveja seeme jicumifeenedi ofoonicibadi. ⁴ Lleegucubaco masatyedino. Nihibamibaco, tihaijaae siipaajebaco masatyedino. Mihaiñoobaco jhaivi midillumo mehecafetedino. ⁵ Iticoni majaahevejaotoco midillu, jilli: Sajeebii mihica jijaaoto, noomoro. ⁶ Jaajaoto sajeebii ma iicafimo iicahachijii: Amihai sajeebii, noomoro midillumo diitoma icaji. Jaanoti achahahachijii amihaijaagoviro uumijino. ⁷ Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amihaiico aacinehejeque. Jilli dudicamaajeminaafi

ijaadaco gaayicifhi. Ijaneri siijati, siijati icano mefeedino. ⁸ Cuucuumivihacho amiihaico imino agaayicimañovi mihicamoro mamachu amiihaico aacinehejeque. ⁹ Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivoji amiihaiti fiiticuuhi, noomoro. ¹⁰ Jaanoti cuucuumivihacho mihifotomoco agaayicitimañovi jahisi mihiinomoro monoo: ¹¹ Amiihai cuumio jiini motihaipaajeguiino ijivonoco matatacuhi amiihai mihimitimo jibogobadi icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivoji amiihaiti ifiiticurunoco. ¹² Amiihaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanici idaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanici.

Uguubutino Miyaminaa.

(Mt 11.20-24)

¹³ jidaasucaniji ijoho Corazin cuumi! jidaasucaniji ijoho Betsaida cuumi! icano. Ivi iicabadi aatyimeratatinoco Tiro cuumivi, Sidon cuumivi icano mooniruva sicije iimiti ifico ejeevesumoro, ifusujirumo idaasuvono gaachehuco ijicamaaimoro, baiguiijiri ejeemere icano. ¹⁴ Jaanoti amiihai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanici idaasuno iimitinoco magaayiciji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanivivi. ¹⁵ Jaanoti ijoho Capernau cuumi: Fine uujoho niquejefaño gañiiyicicafeteji, neehi. Jaarunaa guinoviro gañicafeteji guijeveaminaa iicahigo, nooboro ijibogominaaco nuubo: ¹⁶ Amiihaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanoti

amiihaico agaayicitimo, uco gaayicitihii. Uco agaayicitimo tolliro uco agalluuboco gaayicitihii.

Jiiibogominaa Setentadimo Uhuumiuno.

¹⁷ Jaamo setentadimo ufuumo imo imo uumiuhii noomoro: Aivojiiibo iimitino ijimi icarumomaryo miihaico mityagomo dimomofeedi, noomoro.

¹⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiihi, iifinicinaaca Satanas niquejefañoti aquetehi sisi anamebanicibadi.

¹⁹ Uujoho amiihaico mityaco acihii jiiinimomi, juuvemi icamohallivi miquicuqui. Tolliro paryi ijii mityaco miguiinoniqui jaarumo mii icatimo mihicaqui.

²⁰ Jaaruneri imo imo mihicadino. Idiiinoro amiihai momo niquejefaño iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jaasumiro Jesu sihidi imo imo minifutuuhii Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino iijoho niqueje Aivojiiibo, jiiinijeo Aivojiiibo idiicaabo. Jinooco agaajafimoti, eesicinimoti icano afataniiiboro seemebadi iicamoco diihifusuhii. Jiihi Guihi, iijoho tolli idiimogobadi.

²² Guihirubi uco paryi fanoovaco acihii. Miiijoho gaajatihii Illico. Idiiiboro Caani gaajahi. Jaabadiro miiijoho gaajatihii Caanico. Idiiiboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyaminaaco gaajasujirahi,

²³ nooboro ijiiibogominaaco emeeciuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amiihai mahatyimeneque aatyimeme. ²⁴ Amiihaico neehi: Ajashutimo Moocaani iimaaminaa, bu

aivojito icamo atyimeguehicauhi jino am#hai mahatyimeneque. Jaarumo atyimeutih. Guubuguehicaumo jino am#hai muguubunoco. Jaarunoco guubuutimo.

Imihuseebe Samaritanoobovi Ohoovicino.

²⁵ Jaanaaca saafi Moise taj#ba j#bogominaafi agañiivuuboro fuuhi Jesuma ihimaatuubo. Jaabo #furuubo diiboco inisuubo dilluui: J#bogominaafi, #milli fine moonjirahi ifinjitino fiivoma icaqui? nooboro.

²⁶ Jaanaaca Jesu nuuhi: #Milli naa nacu Moise taj#baco caatinuui? #Milli nacu meechicahi? nooboro.

²⁷ Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivoj#bo Moocanico gaiji paryi diifima, dijeeb#ma, disefama, dihesamaajema icano: Tolliro gaiji difitino iicamoco difibadiro, nooboro.

²⁸ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: J#hi, imino neehi tolli omoonihachijji ifinjitino fiivoma dicaji, nuubo.

²⁹ Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihu#nuboro siino nuubo: #M#joho nacu tafitino iicamo? nooboro.

³⁰ Jaanegui Jesu oovic#boro nuuhi: Safoono saafi miyaminaafi fuuhi Jerusaleti Jericojaago ofoocinjiri. Jaaboco nanivaminaa ahaam#umoro inehejeque iciumo paryi igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesuumoro fuumo.

³¹ Jaanaaca saafi sacerdotem#oobo toojiri saauhi. Jaaruubo tehesinotiro emeciuboro fatyuuhi. ³² Jaanobuunati tolliro levim#oobo toojiri saauhi. Jaaboco tolliro tehesinotiro emeciuboro fatyuubo. ³³ Jaanaa tolliro Samaria

jiini#jeoobo toojiri ufuubo diiboco emeeci#uboro #daasuvuuhi. ³⁴ Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo d#iribari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisi#uboro iburrohalla#vi ificuuboro satyuubo icigaton#icijafa#o. Jaaboro diiboco toojafa#o tuumuubo. ³⁵ Jaano sesevedi isamaritano ufuucuudi toojaooboco aci#ubo mijeeci nih#ibajeecico. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanico toomo. Janaanici dini#ibamico diibohalla#vi aga#hachii#i uujoho ico jaadu#i siino asaadi, nooboro. ³⁶ Jilli oovi#i#boro Jesu Moise taj#iba j#ibogominaafico dilluuhi: ¿Nanivaminaafi ahaami#uboco diitoti cajaan#i fine #di ifiit#inominaafi iican#icibadi aamusuubo? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuubo: Eti bu diiboco #daasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo #joho tolli#o didaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martami Iijafa#o.

³⁸ Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivi ifutuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafa#o gaay#iciuhi. ³⁹ Jaago Marta inagoma icauhi Maria onogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasi#vuugoro guubun#ihicaugo Jesu onoonoco. ⁴⁰ Jaarunaa Marta sihidi sinehejeque omoon#inehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivoj#ibo, ¿nacu daaty#imet#i uuro dud#icamaa#inaaca ta#ago ticovono iicanoco? Taj#iba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

⁴¹ Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje dud#icamaa#ejaagovi#o idiicama#o

dijeebi ico mitahi. ⁴² Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria imiyaanoco gaayichi miijoho diigoti udumitiiijitinoco, nooboro.

11

Jesu Jilli Jiiibuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovi. Jaanoco iimivuudi saafi ijiiibogominaafi nuuhi: Aivojiiibo, miihaico diibogo Moocaanima mihiimaaqui Jua ijiiibogominaaco ijiiibuguubadi, nooboro.

² Jaanegui Jesu nuuhi:

Moocaanima mihiimaajisumi jilli meneehica: Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadi ficucafetehi. Jaafa dihaivoji saahi.* ³ Miihaico daaci machutaati fafucuvaaciviro. ⁴ Jaaboro miihaico mohimitico buusu, oono bu miihai, miihaico imitino omoonimoco toonoco mihimibachubadi. Jaaboro miihaico iji inisunofaño gañisudino, nooboro.†

⁵ Jaaboro ijiiibogominaaco nuubo: Jilli mohooviciqui; Amiihaiti saafi inahaboniminaafima icahi: Jaabo fucufeenevi iijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daaci miihacaci, sahica icano maahunoti. ⁶ Saafi tañahabo siihigoti gasehi taajajaago. Jaaruuboco aacjiruno

* **11:2** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaafa dijeebi onoobadi eetavucafetehi, jiiinijehallivi, oono niquejefaño iicabadi, onoonoco. † **11:4** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: paryi iimitinoti miihaico taajasu, onoonoco.

achahaneguiha, nooboro. ⁷ Jaanoco diibova jilli iimusuhi fañoojati: Lliivi diica; cuhufono guhuga fabaacinihi, taseemema micigacuhi. ¿Milli bu ico agañiivooboro acijirahi? nooboro. ⁸ Jaanegui amiihaico neehi: Inahabo iicaneguiha agañiivonoco imogotiruubo. Jaaruubo jilli agañiivooboro paryi idilluunoco diiboco acijiibo siino dillutibo iicaqui. ⁹ Jaanegui amiihaico neehi: Midilluhachiji amiihaico Moocaani aciji. Bu tolliro miguiinohachiji mahatyimeji. Bu iguhugati mocoova amiihaico ifaayiciqui. ¹⁰ Idilluubo gaayicifihi. Bu tolliro iguiinoobo atyimefihhi. Jaabadiro guhugati ocoovaaboco faayicifiimo.

¹¹ ¿Nacu cajaanaty, caani iseemene maahuco idillusumi fine guisibaco acijirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fine jiiinimoco acijirahi?

¹² ¿Nacu bu iiyinoco idillusumi fine juuvehuco acijiruubo? ¹³ Jaamo amiihai mihimitirumo, iiminoco amiihai seemeque mahacijirahi. Jaanegui Moocaani niquejefañi iicaabo Igaijaco aciji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ijima Iicaabo Noomo.

(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

¹⁴ Safoono Jesu iimitino ijico gañiuhhi saafi miyaminaafico iimaasutibo iicauboco. Jaabo ihiji ihinuunobuunati miyaminaafi iimaacuhi. Jaaneri sihidhi miyaminaa jabafituuhi.

¹⁵ Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaani iimitino ijimico gavaracuhicahi, ijimi aivojibo Beelzebu onoobo mityari, noomoro.

16 Jaanoti saatoho Jesuco inisumo dilluhicauhi sihidi ejeevano niquejeonoco. 17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajaciuboro diitoco nuuhi: Saafi aivojibo miyaminaa ijeevadi saaje udugaacamaaimoro sanomiro imonicasiruva diibo aivoji finijirahi. Tolliro saajaato sanomiro igaicaucasiruva finijirumo. 18 Sabadiro Satanas iyotomaryo imoonicasiruva, ¿milli bu imitya guenenene icajirahi? Jilli neehi, ijimi aivojibo Beelzebu mityari buhi uujoho ijimico agañino uco meneeneguiha. 19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañihachijji, ¿nacu mijoho mityari amihai jibogominaa ijimico buhi gañihicahi? Jaamaño diito amihaiico gaajasuhi amihai sicamañoooco mihiimaanoco. 20 Uujoho idiboro Moocaani mityari ijimico buhi gañihicahi. Jaanoti magaja amihavi Moocaani aivoji agasecuunoco.

21 Saafi miyaminaa sefano añijnoma iijaco otoomoobo iicasumi ineheje imino icahi. 22 Jaarunaa sifi janaanici esefaabo asaaboro diiboco iguiinoniboro ihañijnoco duniticahi toonovi equehecutehicanoco. Jaadi inehejeque iciboro sitaama ifehi.

23 Jaabadi tajaagodi iicatibo taminaafi, bu tajaagovi iigaiyicitibo jilliro fahigovavi gavara-cusuhi.

Limitino Iji Dojicuviro Siino Uhuuminicino.

(Mt 12.43-45)

24 Limitino iji miyaminaafiti ihiinoobo foonicahi, ifiigaimañehijedi ijaguisiqui guinooboro. Jaaruubo aatyimecuutisumi esamaahinicibo: Dojicuviro uumiji taajajaago

toojati asaahinihigovi, noobo. ²⁵ Jaabo siino uhuumiibo atyimehi miyaminaafi jeebico iija imino imibachucinja imino iguijaacinibadi icaaboco. ²⁶ Jaanegui ofoobo siino icitefiibo sahuse juugahuseti miimiisiici idino aivo diibo janaanici iimitino ijimico. Jaamo paryi imiyaminaafi jeebifaño ijicafotomoro icafihi. Jaaneri imiyaminaafi iticoni imitino iicauno janaanici aivo imitino minifetefihi.

Miyanotiro Imo Imo Mihicano.

²⁷ Jilli Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyaminaafeeneti sefano nuuhi: ¡Imicani icago ico eseemevaugoro ico ifiivusuugo! noogoro.

²⁸ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanici imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonimo! nooboro.

Imitino Miyaminaa Sihidi Ejeevano Ifusuco Diluhi.

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Jaanaa sihidi Jesujaago miyaminaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui ticoniubo ihiimaabo. Jisumio miyaminaa aivo imitihhi. Jaamoro dillumo sihidi ejeevano ifusuco. Jaaruno ifusurajitihhi; idinoro Moocaani iimaaminaafi Jonas ifusuta iicaubadireji. ³⁰ Jaabo Jonas Ninive cuumi miyaminaadi ifusubadi iicaubadi tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo jisumio miyaminaadi ifusubadi icaji. ³¹ Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyaminaaco Saba onoocuumi jinijeo aivojigo agañiivogoro diitoco janaanici guinoniji, diigo aivo tehesirunoti Salomon gaajaco iguubuqui

asaumaño. Jaarunaa jino am̄haifeeneri Salomon janaan̄ci uujoho iicaabo icahi. ³² Jaabadiro Ninive cuumim̄naa niino jaadufucu agañiivomoro jisumio miyam̄naaco guinoniji. M̄ro Ninive cuumim̄naa imitico jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ij̄buguusumi. Jaabadiro jino Jonas janaan̄ci uujoho iicaabo jino am̄haifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imit̄no, Bu Imino Icano.

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ ¿M̄joho c̄jigai mecuco inifutusumoro otoovoh̄igo ficutat̄hi, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavi ij̄cafotomo iseseque ihatyimequi. ³⁴ M̄ro saafi ihaall̄i iimit̄bo imino icajit̄rahi. Jaabadiro saafi ij̄eeb̄i iimit̄bo imihuset̄hi. Jaabo imit̄noguiino icaji. Jaanoti Moocaani ij̄eeb̄ico iimibachuhachij̄i imihuset̄ejiibo. Moocaani iimogobadi icacuj̄iibo. ³⁵ Jaanegui deesic̄ni: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeeb̄ifaño iimit̄no icadino. ³⁶ Jaanoti parȳ dififaño imino, imit̄no aivo achahahachij̄i, parȳ difi imino ñfuvusujino c̄jigamecu ico ifoovori aachic̄in̄ibadi, nooboro.

Jesu Fariseomi, Caat̄nim̄naa Icamoco ñbauhi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudi, saafi fariseomiobo Jesuco coovauhi ij̄jajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufuuboro cas̄vuuhi imachuqui. ³⁸ Jaarunaa ifariseomiobo jabafiituuhi Jesu diito taj̄ba onobadi ihuseque nitamaait̄bo amachuunoti. ³⁹ Jaarunaa Aivoj̄bo Jesu nuuhi: Am̄hai fariseomi

minitihi guirihilluno, butajene icano all'icoro. Jaanoti am'ihai, am'ihai jeeb'ifaño gahaficinihi imitino momoonimoro mananivahicanehejeri. ⁴⁰ ¡Gaajaticanimo! ¿Jana nacu magaaajatihi allionoco eheetavuubo tolliro fañoonoco eheetavuunoco? ⁴¹ Jaanegui am'ihai jeeb'ifaño iicanoti #daasufimedi mahaci. Jaadi jari paryi am'ihai ifi imiteji.

⁴² ¡Idaasucaniji am'ihai fariseomi mihicano! Am'ihai Moocanidi fahuseeciti sahaame mahacihimenta aameti, ruda aameti, paryi basuta mamachufinehejeti icano. Jaarumo sitaaco imino momoonitihi Moocanico magaijitihi. Jinooco jeevesutimo fanooicoro momoonijirahi.

⁴³ ¡Idaasucaniji am'ihai fariseomi mihicano! Sinagogajafaño mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoy'icifihi. Tolliro j'ihaiñoafaño imino am'ihaiico idillunoco mihimoy'icifimo.

⁴⁴ ¡Idaasucaniji am'ihai caatinim'inaa, fariseomi icamo: Mojeeb'ii imihi, noomoro sitaaco mabañifimo! Ciihoji toovono iicahojibadi mihicamo. Jaahojihallidi miyam'inaa toojico gaajatimo toojihallidi #gon'icibadi mihicamo, nooboro.

⁴⁵ Jaanegui caatinim'inaati saafi iimusuuhi: Jibogom'inaafi, m'ihaiico eneejiruno tolli neehi, nooboro.

⁴⁶ Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Idaasucani am'ihai caatinim'inaa mihicaji! Am'ihai sitaaco bocinoco mifisesuhicahi m'ihaiñooba ajaabicitinoco. Jaamoro am'ihai jilli usegai sagaibari mudud'ic'ihicatihi.

47 ꞑdaasucaniji amꞑhai mihicaji! Moocaani iimaaminaa cꞑhojinohallico misumesumoro mihimibachunoco meheetavehicahi amꞑhai eedeetemihairyo agaicaaumo cꞑhojinoco.

48 Jaamo tolli momoonimo amꞑhaihalliviro mijꞑbeguehi amꞑhai eedeetemihai omoonꞑunofañodi mihicanoco; Mꞑro diito gaicaaui. Jaamo cꞑhojinoco amꞑhai meheetavehicahi.

49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedi neehi: Galluui Moocaani iimaaminaa, Moocaani minisuminaa icamoco. Jaamoti saatohoco gaicaaujimo, saatohoco idaasuno moonijimo.

50 Jaamo jisumio miyaminaaco Moocaani ihi-imaaminaa tꞑjoho jaadaco iciji jiinije ifiivuunoti jisumivi iicaumoco diito agaisiraicꞑumo tꞑjoho jaadaco, 51 Abel tꞑjohoti itꞑconꞑbo Zacariaco Moocaani ijafaño, Moocaanico ijeecivequi asimico agaicaaufimañoti iimimecu situvi agaicaaubo tꞑjohovi nijequeenꞑiibo. Jaanegui amꞑhaico neehi: Jisumio miyaminaaco Moocaani ihiimaaminaaco agaisiraicꞑumo jaadaco iciji.

52 ꞑdaasucani amꞑhai mihicaji caatiniminaa! Tuhugari ofoomoro agaajajiruno llaveque mafaatanimoro mijꞑcafototihi, bu ijꞑcafetejirumoco mijꞑcafutusutihi, nooboro.

53 Jilli Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomi, caatiniminaa icamo sihidi diibojaa isiꝼfiratumoro ticovauhi fanoovaco idillumo. 54 Ifurumo diiboco siibadi onoonhalliti aivojito imega diibohallivi imitino ijꝼbaguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañifimohallivi Ij#bogono.

¹ Jaanaaca aivo sihidi miyaminaa iigaivuumo ijene quicucasihicauhi. Jaanaa Jesu iticoni ij#bogominaaco nuuhi: Mehesicini fariseomi juurisutaguiji: Imihusehi, noomoro abañifinoti.

² Aivo chahano afatanicinino, atyimeratino iicano. Jaabadiro chahano otoovono, gaajaratino iicano. ³ Jaamaño am#hai fucu civoi munuuruno cuuje sesehigo guubuvusuji. Jaabadiro toovono mecufaño guhugaco mafabaacumoro jaabañogayi mihiimaaruno, coovano noocafeteji iija nijequeti.

¿M#co Fine Mihiguijirahi?

(Mt 10.28-31)

⁴ Tañahabomi, am#haico neehi: Mihiguijirahana oono miyaminaa ifico agaicaaufimoco. Jaarunobuunati milli m#noco moonicujitirumo.

⁵ Jaanoti naha id#bocoro mihigui iguijeninobuunati tolliro ijeeb#co c#jigaifaño aga#jiruubo mityama iicaaboco. Diibocoro mihigui.

⁶ M#ro sahusedimo joomico mijeegay#ciriro manaajen#cihi. Diito iicarumoti Moocaani jaba- jeevetihi. ⁷ M#ro paryi am#hai nigai ijeene paryi oovocin#cuuhi sajehesari. Jaanegui mihiguijirahana, m#ro am#hai sihidi joomi guiraarumo janaan#i magaij#cafetehi.

Miyaminaafeenevi Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Amiihaico neehi: Miyaminaa imefeenevi uco: Miyaabo, onoomoco, uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tolliro Moocaani toomominaa imefeenevi: Miyaabo, neeji. ⁹ Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani toomominaa imefeenevi.

¹⁰ Tolliro cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi. Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo buusurajitihii jijehallivi, bu ufucu niquejevi icano.

¹¹ Amiihaico sinagogajafaño fagominaa aivojito icanojaago asatyusumi; ¿Milli fine iimusuji? ¿Milli fine neeji? noomoro gaihuiba mihicadino. ¹² Tolli mihicasumi Moocaani Gaija jibegueji milli mihiimusujinoco, nooboro.

Sihidi Nihibamima Icaubo.

¹³ Jaanaa saafi miyaminaafeenetii Jesuco nuuhi: Jibogominaafi, tañahaboco dinoo guhirubihivi nehejete uco feenedi ihaciqui, nooboro.

¹⁴ Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu miijoho uco amiihaihallivi ficuuhi fagominaati nihibami dugaacuminaafiti? nooboro.

¹⁵ Siino nuubo: Amiihai ifico magarihuini. Jaamoro sihidi sinehejeque mihimoyicidino; Miyaminaafi ifi sihidi sinehejema iicanoti saatihii, nooboro. ¹⁶ Diitoco jilli oovicuubo: Icaubo saafi sihidi sinehejema icaubo. Jaabo ijiinijeque abasuuno sihidi noovauhi. ¹⁷ Jaanoco aatyimeuboro esamaaiubo: ¿Milli fine mooniji? Chahano aivo tabasuta noovaco ificujiruno,

18 nooboro esamaahicaubo. Jaadi nuubo: Gaajacuuhi omoonijinoco. Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracuuboro siino coojano eetaveji. Jaaboro tojaajefañõ paryi tabasuta noovataco ficuji paryi tañeheje icanoco. 19 Jaaboro tajeebiico neeji: Tajeebi, sihidi sinehejema diicahi ajashutino ficabano ticovovi. Jaanegui daguisi, machu, daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro. 20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Iijoho agaajatino miyaminaafi, jaachijio fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿mudiji fine toono paryi ificuuno? nuubo Moocaani. 21 Jilli icafiibo miyaminaafi sihidi sinehejeque ifiguiharo ititibanibo. Jaaruubo Moocaani imefeenevi idaasuubo.

Moocaani Isemeque Teemefihi.

(Mt 6.25-34)

22 Jaadi Jesu ijibogominaaco nuuhi: Amihaico neehi, gaihuiba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetimo mihicaqui? ¿Jinejeque mijicafeteji? noomoro gaachehuti mehesamaaidino. 23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanici jaaducafetehi. 24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco acifihi. Jaamo diito joomi janaanivi amihai majaaducafetehi. 25 ¿Nacu cajaatyõ fine gaihuiba iicaneri ifico janaanici medio metro ticovovi caamuvutusujirahi? 26 Jino tihitiruunoco momoonijitirumo. ¿Collihi sinehejeque mehesamaaimoro gaihuiba mihicahicahi?

27 Eneecau oono deecanoco mihiifinici, dudicamaaitiruno jaadahunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivoj#bo Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadi jeevautihi. 28 Jaabo Moocaani #aavahu icarunoco imino gaachehuco mij#hacubadi omoon#bo safucu jahisi icano sifucu cijigaifa#o mijigasufirunoco. Jaanegui am#hai miyaminaa ajashuno mimiyaavogomo, #coll#hi mimiyaavogot#hi? Jaabo #aavahu janaanici am#haico imino j#cujiibo? 29 Jaanegui #jinejeque mamachuji? #jinejeque mahaduji? noomoro gaihu#ba mihicadino. 30 M#iro imiyaavogotimo id#noro j#in#jeonehejequere guinef#hi. Jaanoti am#hai Caani niquejefa#o iicaabo.* Jaabo gaajacuuhi am#hai pary# tonehejeri mucuuj#vaachunoco. 31 Jaanegui it#con# Moocaani aivoj#co miguiino. Jaadi jari pary# tonehejeque bu magaay#ciji.

Mubusumijema Niquejefa#o Mihicano.

(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana am#hai agaij#mo am#hai mahajashurahi. Jaarumoco Moocaani ihaivoj#co aacinoco imeguehi. 33 Am#hai nehejeque manaajemere #daasumoco mahaci; jill# meheetavo unuucujit#no lleegucuco niquejefa#o ifin#jit#nonehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo am#hai nehejeque deeira ifinisutihigo. 34 M#iro am#hai busumijeene iicah#gov# toll#ro am#hai jeeb# icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

---

* 12:30 Moocaani

35 Mihimibaivomoro mihica am#hai c#ijigai mecunoco minifutusumoro. 36 Ihaivoj#bo ataabatoobo agaseebeque iguhugati ocoovasumiro ifaay#iciqui iicojim#inaafi otoomon#icibadi. 37 Imicani icajimo ihaivoj#bo jeec#ivom#inaa diiboco toomomovi agasesumi. Miyanotiro am#haico neehi: Ihaivoj#bora iimibaivooboro diitoco cas#hacuji, jaaboro imachutaaco diitoma #fejiibo imachuqui. 38 Jaamovi diibo fucufeenevi, cuujetavi icano toomomovi agasehachij#i imicani icajimo tolli iicano jeec#ivom#inaa. 39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivam#inaafi asaanoco igaa#jaruva cigati#bo teemejiruubo. Jaaboro iijaco faay#ic#isujitiruubo diibo nehejeque nanit#bo iicaqui. 40 Jaaneguiha am#hai mihimibaivomoro motoomo mehes#ic#in#it#inaaca uujoho Miyam#inaafibadi Ifiivuubo siino saaji, nooboro.

Imino Jeec#ivom#inaafi, Imit#no Jeec#ivom#inaafi Icano.

(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluui: #Aivoj#bo, jino odoovicino m#ihaidiro nacu fameediro? nooboro.

42 Jaanegui Aivoj#bo nuuhi: Cajaan#hacho ihaivoj#bo coj#m#inaafi imino iicaabo aga#ajaaboco ijam#inaaco otoomooboro machutaaco ihac#iqui ificuubo. 43 Imicani icajiibo ihaivoj#bo agasesumi imino moon#boco aaty#imevasumi.

44 Miyanotiro am#haico neehi: Diiboco ihaivoj#bo pary#i ineh#ejhall#ivi aivoj#bot#i ficuji.

45 Jaanoti imit#no ijeeb#ifa#no esamaa#iboro: Fine tahaivoj#bo goovajit#no agasene,

nooboro saatoho ihaivoj#bo jeeçivominaaco idaasuno omoon#boro, ticovono amachuuboro, aaduuboro iguiricavoobo. ⁴⁶ Jaanaa diibo gaajatinaaca cufucuhacho ihaivoj#bo gaseji. Jaaboro diiboco sihidiro ahaam#boro ficujiibo saatoho iimitimoco omoonibadi iicaqui. ⁴⁷ Jaanoti ihaivoj#bo ataj#banoco gaajacuruubo iimibaivooboro omoonit#bo sihidiro aamicafeteji guiraano. ⁴⁸ Jaanoti saafi gaajat#bo imitinoco omoonihachij# m#d#no aamicafeteji. M#iro Moocaaniti guiraano agaay#cihin#boco, bu guiraajino idilluno. Jaabadiro guiraano ificusuuboco, bu guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusuminaafi.
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Uujoho saauhi jiinjehall#vi c#j#gaico inifutusuvaabo; #Imeguehi jisumiro ijigacuunoco! ⁵⁰ Nit#subadi idaasufa#odihiica nisucafeteji. #Guiraacani idaasuno icahi toono afatyotinohachuta! ⁵¹ #Nacu fine am#hai uco: Jiinjehall#vi sajeeb# icaco sivaabo, noomoro mehesicinihi? Jaarunaa am#haico: Chahano, neehi. Jilli uujoho miyaminaaco dugaacusuhi. ⁵² Jaama#o jisumit#ro sahusedimo sajaanoto iicamo dugaaveji miimisiici, saafi icamo miimisiicihall#vi; bu miimisiici, dugaaveji miimisiici, saafi icamohall#vi. ⁵³ Caani illima moonicasiji, bu illi caanima moonicasiji icano. Toll#ro seeji illehall#vi, bu ille seejihall#vi icano, toll#ro iyaaja ibaabohall#vi, bu ibaabohall#vi iyaaja dugaaveji icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacino.

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Tolliro bu Jesu miyaminaaco nuuhi: Jimañovi Jerusalevi oestejaagoti nijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadi icafiino. ⁵⁵ Jaanoti surjaagoti guibuhuba asaasumi ficabavajino monoonicihi. Jaabadi icafiino. ⁵⁶ ¡Bañifiraminaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinjehallivi iicanoco icano magaajarumo. ¿Collihiica magaajatihii amihai mihicanoco?

Diminaafima Sajeebii Minifoto.

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Collihiica amihairyo mihimibachutihii? ⁵⁸ Saafi ijoho idihegueebe dihallivi aivojitoco ijibogotooboma ufuusumi jihaivi diiboma imino diimaa. Jaamisiro siino mihimitocasi ico dugaacuminaafijaa satyediibo. Jaabo dugaacuminaafi ico sisiminaafico acijirahi. Jaabo isisiminaafi ico civojafaño jihacujirahi. ⁵⁹ Jaanegui ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinojegayico adaadutinohachuta.

13

Amihai Imitico Mejeevesutihachiiji Famooro Mifniji.

¹ Tusumi saatoho Jesujaa asaamoro diiboco jibuguumo Pilato Galilea gaifimico agaisiraicuboro Moocanico ijeecevequi asimico agaisiraicumoto tijohoma diito tijohoco acahiseniunoco. ² Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifimi famoova janaanici fine

iimitiũaño jilli icamo, noomoro fine mehesamaaihi? ³ Amiihaico chahano neehi: Tolliro amiihai, amiihai imitico mejeevesutihachiiji paryi mifiniji. ⁴ ¿Nacu fine amiihai jono Siloe torrehaci dieciochodimohallivi Jerusalevi aacutuuneri iguijeveumoti: Fine tahi iicamo janaanici imitimo, noomoro mehesamaaihi? ⁵ Amiihaico chahano neehi: Tolliro amiihai, amiihai imitico mejeevesutihachiiji paryi mifiniji, nooboro.

Higuera Onooho Imohovi Ohoovicino.

⁶ Jaaboro Jesu jilli ohoovicuboro nuuhi: Saafi miyaminaafi ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecituubo fine noovacuho nooboro. Jaarunaa noovautiho. ⁷ Jaanegui ibasuta toomominaafico nuubo: Meeci mificabaci, saficaba icano sanohallivi meecivahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyimetatiji. Jaanegui, diillucu; ¿Collihi bu toonovi onoovatijo icajirahi? nooboro. ⁸ Jaarunaa toono toomominaafi diiboco iimusuhi: Aivojiiibo, jaafahi jificaba icaho; ijiinijeque seediibo tanusuji. ⁹ Jaadi fine jari noovajijo. Jaanoti onoovacutihachiiji jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisisumi Iyoobai Iimitigoco Buheesuhi.

¹⁰ Safoono jaguisifucu Jesu sinagogajafaño jiiibeguehicauhi. ¹¹ Jaanaa tahi icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano ticovovi iguihuvaugo, iimitino iji omoonuneri iyoobai fañoviro tejeeveuhi. Jaaneri sanoticovoro jullevecutigo. ¹² Jaagoco Jesu aatyimeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvati buheetecu, nooboro ¹³ ihuseneque diigohallivi ficuubo. Jaasumiro

diigo sanotícovoro ujulleeveugoro tícovauhi Moocaanico iimogo.

¹⁴ Jaarunaaca sinagogaja aivoj#bo Jesu jaguisísumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidi ísífíratuuboro miyamínaaco nuuhi: Sahuse juugahusetí safucu icano icahi mududícamaiqui. Jaasumi masaa amíhaico íbuheesuqui jaguisísumi icatino, nooboro.

¹⁵ Jaanegui Aivoj#bo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañífíramínaa, jaguisísumi icarunaaca amíhai joomíco misinímoro masatyefíhi nífaihuti mihisuutomo. ¹⁶ ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicigaico Satanas guihuvari dieciochodíno ficabava tícovoví ísísíhinígoco, jaguisífucuví íicanegui nacu misinaayujitírahi? nooboro.

¹⁷ Jíllí Jesu unuuneri, paryí diiboco íj#heveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyamínaa imo imo icauhi, Jesu sihidi jeevanoco omoonínoo aatyímeumoro.

Mostaza Tooíví Ohoovícino.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jínejebadí fine jeevano Moocaani aivoj#? ¿Jínejeví fine oovícíj#? ¹⁹ Fine mostaza noovatabadí jeevano. Jaano tooíco miyamínaafi abasuno ujusíno guiraaho ímohotí minífetehi. Jaahohaafeneví joomí agahafomo íhí-ícunoco eetavehi.

Juurisutaguij#ví* Ohoovícino.
(Mt 13.33)

²⁰ Jaadí nuubo Jesu: ¿Jínejeví oovícíj#rahí fine Moocaani aivoj#co? ²¹ Fine juurisutaguij#co gaigo

* **13:19** Levaduraguij#ví Ohoovícino.

itacufaño minooci, sano icano ohoovogoro ificuno paryi iitacuco adicahi, nooboro.

Ijene J#hai Aamiji.
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo j#haivi afatyocuumijevi j#bogooboro feehicauhi.
²³ Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivoj#bo, ¿naa m#dimoro taajaji? nooboro.

Jaanegui nuubo: ²⁴ Miguiino jaamo ijene j#hai aamij#riro† mij#cafetehi. Jaanegui am#haico neehi: Sihidi miyam#naa imegueji ij#cafotonoco. Jaarumo j#cafetejitihi. ²⁵ Iija abajaabo aga#iivooboro iguhugaco afabaacunobuuna am#hai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivoj#bo, m#haico faay#ci, noomoro. Jaarunaa diibo am#haico iimusuji: ¿M#joho am#hai? Am#haico uujoho gaajatihi, nooboro. ²⁶ Jaanegui am#hai mit#covaji diiboco monoomo: Iima m#hai mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano toll#ro #joho muucuumijefaño d#baguehicauhi, noomoro. ²⁷ Jaarunaa am#haico neejiibo: Am#haico nuucuuhi, am#haico uujoho gaajatihi uuditi buh#gov# miminifoto am#hai iimitinoco momoonifino miyam#naa. ²⁸ Jaamo tahigo mataacasimoro am#hai igai#ooco mohojisuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryi Moocaani iimaam#naa icamo Moocaani aivoj#faño icamoco maaty#memere am#haico diitoti buh#gov# aga#cuumo mihicajimo. ²⁹ Jaanaa toll#ro fah#govati miyam#naa saaji Moocaani aivoj#faño

---

† 13:24 Griego ijiri: aajashuno guhuga, noono.

acasiivomoro imachuqui. ³⁰ Jaasumi miyaminaa jisumi guinovì iicarumotì tusumi saatoho sihidi ejeevamotì minifeteji. Jaanotì jisumi sihidi jeevano iicarumotì saatoho tusumi guinovì minifeteji, nooboro.†

Jesu Jerusale Cuumihallivì Taahi.
(Mt 23.37-39)

³¹ Jaafucu fariseomi asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootì sihi fuucu Herode imeguehi ico agaicaaunoco, noomoro.

³² Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaamuhuco monoo: Jaachijì, cìvohogo icano imitino ijimico buhi gavaracujì, iguihuvamoco buheesujì icano. Jaabo cìvohogo sesevedì imiveji. ³³ Jaaruubo ofoohìgo feejì jaachijì, bu cìvohogo, bu sesevedì icano. Millitì bu Moocaani iimaaminaafi Jerusaletì buhìgovì guijevejirahi.

³⁴ Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amìhai Moocaani iimaaminaaco magaisiraicìfiihi, tolliro Moocaani amìhaijaago jìbogominaaco agalluumoco guisibaneri mahaamìfiihicahi. Jaanotì uujoho imeguehicahi fahijìvaro tuucuumi seemeque tajaagovì iigaiyìcinoco oono catava iseemeque ijìjecuguiino ificuunicìbadì. Jaarunoco amìhai mihimeguehicatìhi. ³⁵ Eneecau bu magaaja amìhai ijano jihovonodi fiiveteji. Jino amìhaico neehi: Uco siino mahatyìmecujitìhi jari johono uco: Imicani

---

† **13:30** Griego ijiri noono: jisumi dojìcuvì iicarumotì tusumi saatoho imegavì minifeteji. Jaanotì jisumi imegavì iicarumotì saatoho tusumi dojìcuvì minifeteji.

Aivoj#bo momofeenedi asaabo, meneejifucu agasetinohachuta, nooboro.

14

Jesu Icd#hallivi Nifaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

¹ Safoono jaguisisumi Jesu fariseomi aivoj#bo iijafaño fuuhi imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomi #finic#hicauhi. ² Jaanaa Jesu imega icd#hallivi nifaihu agahafuuneri iguihuvaubo icauhi. ³ Jaanegui Jesu fariseomi, Moise taj#ba j#bogom#naa icamoco dilluuhi: ¿Fine jaguisisumi mubuheesujirahi iguihuvaaboco, nacu mubuheesujit#rahi? nooboro.

⁴ Jaarunaa diito iimusuutih. Jaanegui iguihuvauboco #ciuboro buheesuuhi. Jaaboro diiboco agalluuboro ⁵ ifariseom#ico nuuhi: ¿Cajaaty fine am#haiti am#hai jooi ifapaajefaño aacotooboco mihic#jitirahi jaguisifucu iicaneguiiha? nooboro.

⁶ Jaarunoco mill# iimusuutimo.

Taabava J#baimojaago Ucuuhuvamo.

⁷ Jaanaa Jesu #finicinaaca ucuuhuvaumo asaamo imiyamañ#jeviro cas#camaa#hicauhi.

Jaanegui Jesu oovicifeenedi diitoco faguuhi:

⁸ Saafi #co taabava j#baimojaago ucuuhuv#sumi imiyamañovi cas#vedino, fine gasejiruubo sifi dijanaan#ci iicaabo. ⁹ Jaanegui am#sico ucuuhuvaabo asaaboro #co neejirahi: Jahigovi diica tomañovi jaani icas#vequi, nooboro.

Jaanegui #joho unucuf#veebere diito all#bavi feejirahi. ¹⁰ Toll# icatino, #co ucuuhuv#sumi ofoobo all#bavi cas#vo. Jaachiji fañoojaobo

asaaboro ico neeji: Tañahabo, jahi imiyagahallivi casivoto, nooboro. Jilliti jari imiyaamo amachumofeeneri diicaji, nooboro. ¹¹ Jaabadi uujoho mityahi onoobo guinovivi ficucafeteji. Jaanoti miyaabo icaruubo mityahi onootiibo miyaaboti ficucafeteji, nooboro.

¹² Jaadi bu fañoojaoboco nuubo: Jibaimofaño machutaaco edeetavusumi digataavominaacoro, dinahabomico, diyotoco, difiitino iica inihibamivamoco icano cuuhuvadino, tolliro bu diito ico coovajirahi. Jaamaño diitoco ocoovano jaadaco dicicujirahi. ¹³ Tolli icatino; jibaimoco edeetavusumi idasufimoco, ifiino imitimehejeque, igotimehejeque, aatyimetimehejeque icamocoro cuuhuva. ¹⁴ Jaadi jari imo imo diicaji ico diito jaadujitirahi. Jaaruno jaadaco gaayiciji ufucu jari iimifimo siino ubuheetesumi, nooboro.

Iguiraano Jibaimovi Ohoovicino.

¹⁵ Jilli Jesu unuunoco saafi igiciniumañoti Jesuco nuuhi: Imicani icajiibo Moocaani aivojifaño machutaaco amachuubo, nooboro.

¹⁶ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi machuta jibaimoco. Jaaboro tajibauhi sihidi miyaminaaco icuuhuvaqui. ¹⁷ Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojiminaafico galluubo, ucuuhuvaumoco ijibeguetequi: Masaacu paryi fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro. ¹⁸ Jaarunaa famooro ticovauhi onoomo; saafi nuuhi: Jaachijiro jinijeque naajejehi. Jaanoco meeciteji. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro. ¹⁹ Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachijiro

fahuseecidimo bueymico naajejehi. Jaamoco nisuteji. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro. ²⁰ Jaanoti bu saafi nuuhi: Jaachiijiro atyabaco icijehi. Jaanegui ico neehi: Feejitih, nooboro. ²¹ Jaanegui ijeecivominaafi uhuumiuboro ihaivojiboco jibogovauhi paryicino. Jaaneri ihaivojibo isifiratuboro, ijeecivominaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jiihaiñeri. Jaaboro siva iidaasufimoco, ifino iimitimehejeque, igotimehejeque, aatyimetimehejeque icano, nooboro. ²² Jaanobuunati ijeecivominaafi nuuhi: Aivojibo, onobadi moonicuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje, nooboro. ²³ Jaanegui ihaivojibo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro buhigeeje jiihaiñofaño iicamehejeque diicito taaja igahafequi. ²⁴ Miyanotiro amiihaico neehi: Iticoni ucuuhavarumo tamachutaati ajashuno itivejitih, nooboro.

Cristo Dojicuti Ofoomo Jilli Icaji.

²⁵ Jaanaa Jesu dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaanegui dojicuviro diitojaa imeveuboro nuuhi: ²⁶ Saafi tadyojicuti asaanoco iimogoobo caanico, seejico, mogaico, iseemeque, inahabomico, inagomico, bu ifi icarunoco icano ijiihevetibo tadyojicuti saajitih. ²⁷ Tolliro tamomohalliti ifico iguijenisunoco iimogotibo tadyojicuti saajitih. ²⁸ ¿Nacu amiihaiti saafi torrehacico eetavonoco iimogoobo iticoni tohaci ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ifetejidino iicaruva eetavejiruubo. ²⁹ Jaanoti ihimahacinocoro iticonibo inihibami achahaneguiha ijeevesuruva tohacijeque

aatyimeme diiboco dejecujirahi: ³⁰ Diibo jino ticonihinirahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinitihi, noomoro. ³¹ Jaabadiro saafi aivojibbo siijiinijeo aivojibboma omoonicasijisumi imiyaminaa diez mildimoma iicaabo. ¿Nacu fine veinte mildimoma diibojaa asaaboco guinonijirahi? ³² Jaarunaa diiboco sahigotiro iguinonijirunoco agaajaaboro tehesibaacaro diibojaa jibogoco galluujiroo iimitocasiqui. ³³ Jaabadi cajaanihacho amihaiti paryi inoco ejeevesutibo tadyojicuti saajitih.

Imuhu Iimo Afatyusumi.

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Imuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿milli bu siino imitejiruno? ³⁵ Jilli magañitacuuhi jiinjeguiiha imitino, bu abonoguiiha imitino icano. Amihai nohojima mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Imitanovi Ohoovicino.

(Mt 18.10-14)

¹ Jaanaaca paryi impuesto jaadusuminaa, paryi imitiminaa icamo saahicauhi diiboco iguubuniciqui. ² Jaanoma icamo fariseomi, caatiniminaa icamo diibediti imitino neehicauhi: Jaani iimitimehejequere agaayiciboro diitoma machuubo, noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco jilli oovicuhi: ⁴ ¿Nacu mijoho fine amihaiti ciendino ovejamima iicaabo saafi diitoti imitaruva noventa y nuevedimoco sihigo iimimañovi ificuhiniboro feejitirahi

iguiinotoobo aatyimetinohachuta? ⁵ Jaaboco aatyimeebere imo imo ijijebaihallivi ficuunicihi. ⁶ Jaabo ijajaga agaseebere inahabomico, ifiitinominaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja imitahiniiboco atyimecuuhi, nooboro. ⁷ Amiihaico neehi: Tobadiro niquejefano iicamo aivo imo imo icanicihi saafi iimitiibo iimitico ejeevesuuboro iicasumi. Jaanoti noventa y nuevedimo iimitima achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanivivi imo imo icano saafi iimitico ejeevesucusumi.

Nihibajevi Imitajevi Ohoovicino.

⁸ ¿Nacu cajaamo gaigo fahusecijeva inihibami iicanoti saje imitaruva cuugahuco inigoro guijaagoro, iminogayi guinejiraahi aatyimetinohachuta? ⁹ Jaajeque aatyimecuudi inagomi, ifiitinominaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyimecuuhi tañihibaje imitahinijeque, noogoro. ¹⁰ Amiihaico neehi: Tolliro Moocaani toomominaa sihidi imo imo icanicihi, saafi iimitiibo iimitico ejeevesusumi, nooboro.

Inihibamico Sicamañovi Agañififibovi Ohoovicino.

¹¹ Tolliro bu Jesu nuuhi: Saafi miimisiici iseemene misima icauhi. ¹² Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daaci dinehejeti ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitisima inehejeque diitisima dugaacuui. ¹³ Jaanobuunati iguihoobo inehejeque anaajeuboro inihibamico allacaruuhi.

Jaaboro toonoma thesino siijiinijevi fuuhi. Jahigo paryi inihibamico iimitinovi gañuubo. ¹⁴ Jaanaaca diibo inihibamico agañ#cuunobuunati toojiinijevi sihidi ajeba icauhi. Jaaneri diibo ticovauhi sihidi ajebari iicaabo. ¹⁵ Jaanoma iicaabo dudicamaajeque guinutuubo toojiinijeominaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimico tuumusuuhi. ¹⁶ Jaabo ifaafaimi machuta imitinoti imachuqui moonihicaurahi. Jaarunaa miñhaiñooba diiboco toonoti acihicautihi. ¹⁷ Jaanoti esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidi idudicamaajeminaa machuta sihidi atyuuvonicinaaca, uujoho jimañovi ajebari nacatehi. ¹⁸ Dojicuviro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro diiboco neeji: Guihi, Moocaanillahivi, dihallivi icano imitino moonihicahi. ¹⁹ Jaanogui uujoho iimitimaño diseemenebadi icacuutuhi. Jilli didudicamaajebebediro uco deesticinicu, nooboro ²⁰ dojicuviro uumicuubo caani iijajaago.

Jaaboco thesinotiro caani aatyimeuboro idaasuvuuhi. Jaaboro diibojaago ijinafatyuuboro diiboco ihiibicituuboro niniciubo. ²¹ Jaanogui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanillahivi, dihallivi icano imitino moonihi. Uujoho iimitimaño uco diseemenebadi icacuutuhi, nooboro. ²² Jaarunaa caani nuuhi ijeecevominaaco: Goovano iimichehuco miñicimoro diiboco mijihacu. Jaamoro usegaiviicuti ihusefa mificu, tihaijaaleti diiboco mijihacu icano. ²³ Jaamoro niivigai #cavaaboco miñicitomoro magai caau, muduumoro jibaimoco meheetavequi. ²⁴ Jaani taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiha, imitahiniboco

siino mahatyimeneguiiha, nooboro j#baimoco eetavuumo.

²⁵ Jaanaaca ihamiyaabo sihi ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe asaubo guubuuhi agaaseme amasivanoco. ²⁶ Jaanegui saafiiti icoj#m#naafico ocoovauboro dilluubo: ¿Milli iicano oono? nooboro. ²⁷ Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui diicaani iniiv#gai #cavaaboco gaicaausuhi milli icat#bo imino agaseneguiiha, nooboro. ²⁸ Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidi #s#firatuuboro jaahe fuuguut#bo. Jaanegui caani asauboro diiboco noovauhi jaahe isaaqui. ²⁹ Jaaboro caanico nuubo: #ro gaajahi sihidi ficabano #ma dud#camaahicahi diij#co gañ#t#bo. Jaaruuboco safooba diniiv#miti saafiigay#ba daacitatihi, tagataavom#naama j#baimoobaco eheetavejirunaaca. ³⁰ Jaanoti jaani daachi dinihibam#co iimitino gaigoom#ma agañ#boro agaseebedi naha diniiv#gai #cavaaboco gaicaauhi, nooboro. ³¹ Jaanegui caani nuuhi: Besha, #joho fahij#varo uuma diican#chi. Jaamaño pary# tañeheje diino. ³² Jaanoti imino jisumi j#baimoco meheetavomoro imo imo mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadi iicaneguiiha, im#tahin#boco mahatyimeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomom#naafi Iimit#bovi Ohoovic#no.

¹ Jaadi tolliro Jesu nuuhi ij#bogom#naaco: Icaubo saafi sihidi nih#bam#ma icaubo, guubuuhi iija toomom#naafi diibo nehejeque sicamañovi agañ#hicaunoco. ² Jaanegui ihaivoj#bo

ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Milli iicanoco ñditi guubuhi? nooboro didudicamaajeti paryi uco ñibogo. Jisu tadyudicamaajeminaafiti diicacuujitihí, nooboro. ³ Jaanegui iija toomominaafi esamaahicauhi: ¿Milli fine icaji jisumi tahaivojñibo tadyudicamaajeti uco agaññdi? Sefatihí jiniñeque esedijiruubo nucufeguehi sitaaco ñihibamico idillunoco. ⁴ Jaaruubo gaajacuuhí jillí saatohoco aamusunoti diito uco iijafaño tadyudicamaajema achahasumi agaayicijinoco, nooboro ⁵ coovaubo saafiiri paryi saatoho ihaivojñiboco edebeumoco. Jaaboro saafico dilluubo: ¿Minoodino ñjoho tahaivojñiboco debehi? nooboro. ⁶ Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendino illuva tyigabaje ñiribanoco, nooboro. Jaanegui iija toomominaafi nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casivoobo bohonoti deetavo cincuentadino oono aameti, nooboro. ⁷ Jaabadiro sifico dilluubo: ¿Jana minoodino ñjoho tahaivojñiboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi: Trigoco ciendino ticovo tiyiva, nooboro. Jaanegui nuubo: Jino didebehaame, bohaameti deetavo ochentadino ticovo tiyivaro, nooboro. ⁸ Jaanoco ihaivojñibo agaajaciudi nuuhi: Taaja toomominaafi gaajaabo aivono ifuuruubo, sitaama imino iicaqui omooninoco. Jiniñe miyaminaa gaajahi jiniñeonehejeque, miyaavogominaa janaanici.

⁹ Jaanegui amñhaico neehi: Jino iimitino jiniñeonehejeri gataavominaati mihici jiniñeoneheje ifinñdi amñhaico diito ufucu niquejefaño ifinjitino iijanofaño igaayiciqui.

¹⁰ Mñdirunoma imino omoonñbo, tolliro igu-

iraanoma imino moonihi. Jaanoti ajashurunoma imitino omoonibo, iguiraanoma tolliro imitino moonihi. ¹¹ Jaamaño jino iimitino jiinijeonehejeri imitino momoonimoco, ¿mijoho bu amihaiico imiyaanehejeque acijirahi? ¹² Jaanoti sitaano icarunoco imitino momoonihicamoco, ¿mijoho bu amihaiico acijirahi amihaiñotiro iicaqui?

¹³ Chahaabo jeevivominaafi miimisiici aivojitisico ejeevooobo, saafico ijihegueebere, saaficoro gaijjiruubo. Saafima imino iicaaboro saafiditi imitino esamaaijiruubo. Jaabadiro Moocaani, bu nihibami icanoco sano mejeevjejirahi, nooboro.

¹⁴ Jaanoco fariseomi nihibamima imoyiciminaa iicamaño jilli unuunoco paryi uguubuumoro Jesuco dejecuumo.

¹⁵ Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amihai miyaminaa imefeenevi iminobadi mihicahi. Jaarunaa Moocaani amihai jeebico gaajahi; miyaminaa sihidi jeevahibadi eesicininoco Moocaani jihaguehi.

Moise Tajiba, Moocaani Aivoji Icano.

¹⁶ Siicijeti Moise tajiba, Moocaani iimaaminaa icano icahicauhi, Jua ifivutinohachuta. Toonotiro iimi Moocaani aivoji iiji jibogocafetei. Jaamofeenedi famooro sefacinihi ijicafetequi.

¹⁷ Tihino niqueje, bu jiinije icano ifinino. Jaano janaanici jeevano tajibatati sasiugayi afatyejiruno.

Jesu Jibeguehi Gaigooco Ejeevesunoditi.

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tolliro meeci Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyaminaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco #ci#bo iimitinoco eetavehi. Jaabadiro ejeevesucinigoco #ci#bo iimitinoco eetavehi.

Sihidi Nihibamima Icaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidi inihibamima iicaubo. Jaabo iminoono gaachehunofaño jicamaahicauhi ovosinoono. Jaaboro fafucuvaaciviro jibaimoco sihidi ovosinoono. Jaanaa tolliro icaubo saafi 20 #daasuubo sihidi ic#nininoma icaabo baavi gicinihicaubo inihibamima iicaabo guhugavi. 21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inihibamima iicaubo machuta usuuvineri. Jaaboco jicumi asaamoro itujaavonoco nejeecuhicauhi. 22 Jaanofeene iguijeveubomajeque c#umo. Jaaboco Moocaani toomominaa satyuuhi icojivi. Jaanaa tolliro bu inihibamima iicaubo guijeveuhi. Jaaboco c#umo. 23 Jaabo inihibamima iicaubo #daasuno icahicauhi iguijeveme iicafihigo. Jaabo tahigoti caamoco emeeciubo atyimeuhi Abrahamco Lazaro iicojiri icaaboma. 24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco #daasugo. Jaaboro Lazaroco tajuba ofooboro ihusegai nijequeque nifaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque is#cusuvaqui. Jino c#jigaifaño sihidi #daasuno icahi, nooboro. 25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto jiinjehalliri idiicahinisumi imino diicahinhi. Jaanoti Lazaro #daasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusucinhi. Jaanoti #joho #daasuno diicahi. 26 Jaanomaryo bu am#hai mi#haiti sicaisitu oonaagonovi mihicahi. Jaamaño juugati tahi

efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi tahigotioto? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro. ²⁷ Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiha taca Guihi Abraham, ico neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guhirubi ijajaago, ²⁸ ofooboro sahusedimo tañahabomico ijibeguetequi. Jaanoti juuga jino idaasumañovi tolliro saadimo, nooboro. ²⁹ Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano Moise acaatiniuhaamene, Moocaani iimaaminaa acaatiniuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro. ³⁰ Jaanegui inihibamima iicaubo nuuhi: Jihhi, guihi Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumoti diitoco ijibogotururva iimitico jeevesujirumo, nooboro. ³¹ Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani iimaaminaa icamoco uguubutihachijji, tolliro bu saatoho iguijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

17

Iimitinofaño Agañisujiruno Ñihicu.

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

¹ Jaadi Jesu nuuhi ijibogominaaco: Icamo iimitino, miyaminaaco imitinofaño agañisuno. Jaarunaa idaasucani icajiibo sitaaco imitinofaño agañisuubo. ² Imijiruno diiboco guisibatyigabari icodaaheti muduujenimoro muuaifaño magañino. Jaano janaanici idaasuno icajiruubo seemeneque imitinofaño agañisuubo.

³ Mehesicini amihai nahabo amihaiico imitino omoonihachijji diiboco mihiba. Jaabo iimitico ejeevesuhachijji diiboma mihimibachucasi.

⁴ Safucuro sahuse juugahuseti mifocici icano

imitino omooniboro, bu tonoodifovaro dijaa asaaboro siino tolli icacuujitihhi onohachiihi, imino diiboma mihimibachucasi, nooboro.

Miyaavogo Mitya.

⁵ Jaanegui iminisuminaa Aivojibo Jesuco nuuhi: Miihaico daamusu janaanici mimiyaaveguequi, noomoro.

⁶ Jaanegui Aivojibo Jesu diitoco nuuhi: Amiihai miyaavogo mostaza noovata toogaidino iicahachiihi jiho sicomor onohoco meneejirahi: Jinooti gajjuuvoho muuaifeenevi dulleevete munuuruva, amiihaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omoonifino.

⁷ Amiihaiti cajaanihacho ijeecivominaafima iicaruva ududicamaaihicaabo faguifañoti agaseebeque: ¿Nacu saacu, casivoobo, machucu, meneejirahi? ⁸ Cha, tolli icatino. Fine meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojiboco deecivo machuqui, aduqui icano. Jaadi jari ijoho machuji, daaduji icano, meneejirahi. ⁹ ¿Nacu dijeecivominaafico atajibanoco eetavonohallivi graciaco daacijirahi? Tolli icatino. ¹⁰ Tolliro amiihai Moocaani atajibanoco mihimivucuudi monoo: Jilli miihai miihifono jeecivominaa jilli atajibanocoro meheetavomaño, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecidimoco Foojohoma Iicamoco.

¹¹ Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiiinije, Galilea jiiinije icanofenedi. ¹² Jaabo toojiiinijeocuumi saacuumivi ifutuubojaago saumo fahuseeci gaifimi foojohoma iicaumo.

Jaarumo diiboti tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo: ¹³ Jesu jibogominaafi, mihaico didaasugo, noomoro.

¹⁴ Jaamoco Jesu aatyimeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemico mihifusuto, nooboro.

Jaanegui ufuumoti jhaivi ifoojoho buuhi. ¹⁵ Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojicuviro uumiubo Moocaanico imooboro sefano. ¹⁶ Jaaboro Jesuguiino ememu#vuuboro jiinjehallivi javuvuubo graciaco ihaciqui. Jaabou Samaria jiinjjeobo.

¹⁷ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecidimo mubuheetihi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedimo? ¹⁸ ¿Jaani idiboro siicumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro. ¹⁹ Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañiivoobo, fuucu; imiyaavogomaño buheetecuhi, nooboro.

Milli Fine Moocaani Aivoji Gaseji.

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Jaanaa fariseomi Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivoji gaseji? noomoro.

Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivoji agasene siinoco mahatyimenicinobadi jeevatino. ²¹ Juu icacuuno, jahi icacuuno noorajitino, Moocaani aivoji amihafeeneri icacuhi, nooboro. ²² Ijibogominaaco nuubo: Ufucu amihai mihimegueji mahatyimeneque Miyaminaafibadi Ifivuubo fucuti. Jaarumo mahatyimejitahi. ²³ Jaasumi amihaco saatoho neeji: Juu icacuuno, jahi icacuuno, noomoro. Diito dojicuti mefeedinno. ²⁴ Uujoho Miyaminaafibadi Ifivuubo asaajino jilli

jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodi saanaagojete siinaagojevi anamebanicibadi. ²⁵ Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa uco jiiheveji icano. ²⁶ Mihiro johono Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega. ²⁷ Mihiro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo, taabavahicaumo, iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca Noemi imeenegafaño jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi. ²⁸ Jaabadiro bu Lot onoo iicausumi icauno machuhicaumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, iijanoco eetavehicaumo icano. ²⁹ Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefañoti aifuuno ciijigaima guisibano ijigauno. Jaaneri paryi tuucuumi miyaminaa guijeveuhi. ³⁰ Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.

³¹ Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachiiji miniitomoroo iijafañoti amiihai nehejeque mihicitedino. Jaanoti saatoho buhigo mihicahachiiji amiihai iijajaago muhumidino. ³² Lot taabati mehesafoto. ³³ Mihiro ifico idaasuno omooninoti atajasugoobo ifico mitasuji. Jaanoti ifico Moocaniijaagodi imitasuubo ifico taajasuji.

³⁴ Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji. Jaamisiti saafi imiyaavogotii bo satyocafeteji diiboco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo coovovacafeteji. ³⁵ Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti saafigo imiyaaveguehicatigo icicafeteji diigoco sihidi jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago jeevesucafeteji. ³⁶ Bu miimisiici buhigo

icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji. Jaanoti saafi jeevesucafeteji, nooboro.*

³⁷ Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojibo, conoovi fine tolli icajino? noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihí, nooboro. Jaabadi niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco idaasuno ifeteji.

18

Imitino Fagominaafivi Ohoovicino.

¹ Jesu oovicuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno iicaqui. ² Diitoco nuubo: Saacuumivi icaubo saafi fagominaafi Moocaanico ñihicuguutibo. Tolliro mihaiñoobaco gajihicautibo. ³ Jaacuumivi tolliro fibaijigo icauhi. Jaago saicino diibojaa feehicauhi iminaafima imitino iicahicaunoco diigoma iimibachuqui. ⁴ Saicino diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautibo. Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñihicugotíhi, mihaiñoobaco gajitíhi icano. ⁵ Jaarunaa jaamo fibaijigo asaagoro gañuhusuno uco moonihicahi. Jaanegui diigohalliti icaji siino saicino saacuutigo iicaqui tajeebico uco nijí nijí moonidigo, nooboro.

⁶ Jaanoco Aivojibo Jesu nuuhi: Jilli nuubo iimitino fagominaafi. ⁷ ¿Nacu jaabadi Moocaani icimo diibovi idaasuvomo fucuhachuta, cuje-hachuta icano idilluruva diitohalliti Moocaani icajitiruubo? ¿Nacu fine diitoco tuumusujiruubo? ⁸ Amihaico neehi: Tuumusutibo diitoco goovano amusujiruubo ¿Nacu fine uujoho Miyaminaafibadi

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

Ifiivuubo siino jiinijevi asaadi fine miyaavogoco atyimeji? nooboro.

Fariseomioobo, Impuesto Jaadusuminaafi Icanovi Ohoovicino.

⁹ Saatoho: Miñhai aivo miyaamo, noomoro sitaaco itisuhicaunoma iicaubo jilli ohoovicinuboro nuubo: ¹⁰ Safoono miimiisiici gaifimisi templojafaño fuuhi Moocaanima iimaagui. Saafu fariseomioobo. Jaanoti u saafi impuesto jaadusuminaafi. ¹¹ Jaanaaca ifariseomioobo julleeciniboro Moocaanima ihiimaaubo jilli neehicauhi: Moocaani ico imehi saatoho iicabadi uujoho nanivaminaafi icatíhi, sitaaco imitinó moonitátihi, gaigoomima icatátihi, jaani impuesto jaadusuminaafibadi icatíhi, ¹² sajaguisivi mifocí machutiibo icafíhi, uujoho paryi agaananoti fahuseeciti sano ico acifíhi, nuuruubo, nooboro.

¹³ Jaanoti jilli impuesto jaadusuminaafi tehesino icahicauhi caamo niquejejaagoco meecitiibo, jilli icidí ticovoco aamihicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitiminaafi uco didaasugo, nooboro.

¹⁴ Jaanoti amíhaico neehi: Jaani impuesto jaadusuminaafi iijajaa fuuhi ijeebí imicuubo. Jaanoti fariseomiooboco Moocaani gaayiciutihi. Jilli iicamaño: Uujoho sihidí jeevahi, onoono guinoví ficucafeteji. Jaanoti: Sihidí jeevahi, onootiiboco sihidí jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Tolliro bu seemegayimico Jesujaa sivahicaumo diitoco idudiciqui. Jaanoco ijibogominaa aatyimeumoro isivaumoco ibahicaumo. 16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejirahana. Diitobadi icamedi Moocaani aivoji icahi. 17 Miyanotiro amihhaico neehi: Moocaani aivojico seemene icabadi agaayicitiibo, tahi ufucu feejitih, nooboro.

*Sihidi Inihibamima Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)*

18 Jaanaa saafi aivojiibo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jibogominaafi, imilli fine mooniji ifinijitino fiivoma icaqui? nooboro.

19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: imilliti: Jaabo uco iimiibo, neehi? Idiiboro saafiro iimiibo Moocaani. 20 Nacu gaajahi Moocaani tajibaco? Sifigoti taabavadino, guijenidino, nanivadino, sitaaditi sicamañoco diibeguedino, diicaani, diiseeji icamisico gaiji, nooboro.

21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetiro uujoho paryi tolli moonifih, nooboro.

22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihimega; Foobo dinehejeque paryi naajete. Jaaboro inihibamico idaasumoco daaci. Jaadi jari niquejefano sihidi dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojicuti disaa, nooboro.

23 Jilli diiboco unuuneri sihidi idaasuvuubo sihidi inihibamima iicaumaño. 24 Diibo idaasuvuunoco Jesu aatyimeuboro nuuhi: Aivo jeedi tihino sihidi inihibamima iicamo Moocaani aivojifano ofoono. 25 Tihijitiruno camello januutu

ojiri afatyono. Jaanoti sihidi jeevano sihidi inihibamima iicaabo Moocaani aivojifaño ofoono.

²⁶ Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fine taajajirahi? noomoro.

²⁷ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaminaadi itihino Moocaanidi tihitihi, nooboro.

²⁸ Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojibo mihai paryi monehejeque mejeevesumoro ima mihiguehi, nooboro.

²⁹ Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanoti amihaco neehi: Cajaatyohacho iijaco, caanimico, inahabomico, mogaico, iseemeque icano ³⁰ Moocaani aivojiguiinodi ejeevesumo jiihallivi janaanici gaayiciji. Tolliro ufucu niquejefaño ifinijitino fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jibeguehi.

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jaadi Jesu fahuseeci siino miimisiici icano icamoco jibogominaaco ijeevadi ocoovauboro nuuhi: Jisumi Jerusalejaago mefeehi paryi Moocaani iimaaminaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivubediti acaatinunobadi iicaqui. ³² Jaaboco uco sihigo miyaminaaco acijimo. Jaamoro uco dejecujimo imitino onoomoro jirebamaaijimo, ³³ ahaamimoro, guijenijimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanobuunati guijevfeenetu siino buheeteji, nooboro.

³⁴ Jaarunoco diito ajashuno gaajautihi jinejete unuunoco diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Icaubo Aatyimetiboco Buheesuhi.

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jaanaa Jesu Jerico cuumiti fiiticuunaa saafi aatyimet#bo j#haijniri giciniuhi nihibamico idilluubo. ³⁶ Jaanaa sihidi miyaminaa ofoomoco uguubuuboro dilluubo: ¿Milli iicano? nooboro.

³⁷ Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro. ³⁸ Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco didaasugo! nooboro.

³⁹ Jaarunaa imegavi ufuumo diiboco #bauhi illi#vequi, noomoro. Jaarunaa janaaniviro coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, uco didaasugo! nooboro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu ujulleeveuboro taj#bauhi diiboco ihicitequi. Jaanegui #cijeuboco Jesu nuuhi:

⁴¹ ¿Milli ico omooninoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyimeut#bo nuuhi: Aivoj#bo, aatyimeneque imeguehi, nooboro.

⁴² Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyime! Imiyaavogomaño buheesucafetehi, nooboro.

⁴³ Jaasumiro diibo atyimeuhi. Jaaboro Jesu dojicuti fuubo Moocanico imooboro. Jaanoco aatyimeumo paryi miyaminaa Moocanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

¹ Jaadi Jesu Jerico cuumifeenedi fuuhi.

² Jaacuumifaño icaubo Zaqueo onobo impuesto jaadusuminaa aivoj#bo. ³ Jaabo Zaqueo

Jesuco imuguuhi aatyimeneque. Jaaruubo atyimehicautihi baareebegayi iicamaño, sihidi miyaminaa iicauneri icano. ⁴ Jaanoma iicaubo imegavi ijinafatyuuboro imoho sicomor onohori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitino iicauheri

tohoti diiboco ihatyimequi. ⁵ Jaanaa Jesu toonodi afatyuubo caamoco emeeciuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahigoti niito jaachiiji diijafaño ifeteji, nooboro.

⁶ Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayiciubo. ⁷ Jaanoco paryi aatyimeumoro imitino neehicaumo: Imitiminaafi iijafaño Jesu ifeteji, noomoro. ⁸ Jaanegui Zaqueo ujulleveuboro Jesuco nuuhi: Meeci Aivoj#bo, tañehejete feenedi #daasufimoco aciji. Jaanoti saatehediti abañ#boro ananihicahachiiji, igueenemehejedino ticovovi janaanici aciji, nooboro.

⁹ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavi jaachiiji taajasu gasehi jaani tolliro Abraham iyaachi iicamaño. ¹⁰ Uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitahinimoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecidino Nihibajenevi Ohoovicino.

¹¹ Jaamo miyaminaa Jesu jilli onoonoco guubunihicaumo. Jaanegui jilli ooviciubo Jerusaleti ifiiticuuneguiiha. Jaanaa diito esamaahicauhi: Fine jisumiro Moocaani aivoji gaseji, noomoro. ¹² Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gafifi iyotobadi obocifiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinijevi tahi diiboco aivoj#boti ificuumo dojicuviro ihuumiqui, aivoj#boti iicaqui. ¹³ Jaabo ifuucucuiro fahuseecidimoco ijeecivominaaco coovaubo. Jaaboro diitoco aciubo nihibajene sihidi ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nihibamiri ofoobo agasenehachuta, nooboro. ¹⁴ Jaaruuboco

ijiinije miyaminaa j̄h̄heguchicauhi. Jaamoro diibo dojicuti saatohoma j̄h̄bogoco galluumo: Mihimogot̄ihi diibo mohaivoj̄h̄boti iicanoco, noomoro. ¹⁵ Jaarunaaca diiboco aivoj̄h̄boti ficuumo. Jaadi diibo siino ijiinijev̄i uumiubo. Jaadi cuuhuvaubo ijeecivominaaco nih̄ibamico aaciumoco minoodino agaanacuunoco igajaqui. ¹⁶ Jaanegui iticonioobo asauboro diiboco nuuhi: Aivoj̄h̄bo, dinih̄ibami fahuseecidino janaanici gaanacuuhi, nooboro. ¹⁷ Jaanegui ihaivoj̄h̄bo diiboco nuuhi: Aivo imino, #joho aivo iimino jeecivominaafi ajashurunohalliv̄i imino omoonimaño ico fahuseeci cuumivahalliv̄i aivoj̄h̄boti ficuji, nooboro. ¹⁸ Jaanaa saafi asauboro nuuhi: Aivoj̄h̄bo, dinih̄ibami sahusedino janaanici gaanahi, nooboro. ¹⁹ Jaaboco tolliro iimusubo: #joho sahuse cuumivahalliv̄i aivoj̄h̄boti diicaji, nooboro. ²⁰ Jaanaa sifi asauboro nuuhi: Aivoj̄h̄bo, jino dinih̄ibami filluchehufaño ificuhinino; ²¹ Ico ñ̄hicuguehi sihidi edeevaneguiha. Jaabo #joho ificutimañoti d̄#cihi abasutirumañoti inoovataco d̄#cihi, nooboro. ²² Jaanegui ihaivoj̄h̄bo diiboco nuuhi: Imitino jeecivominaafi dihiimaatiro ico mooniji, #ro gaajacuuhi uujoho sihidi ejeevaaboro ificutimañoti #cinoco abasutimañoti onoovasunoco. ²³ Jaanegui, ¿coll̄ihi jana tañ̄ih̄ibamico bancojafaño ficuhin̄it̄ihi uujoho uhuumiibo tañ̄ih̄ibami agaananoco fanooro agaayicijirunaaca? nooboro. ²⁴ Icoj̄iri iicaumoco nuubo: Diibediti inih̄ibamico mudumit̄ici. Jaamoro fahuseecidinoma iicaaboco mahaci, nooboro. ²⁵ Jaarunaa diito diiboco nuuhi:

Aivoj#bo, diiboma fahuseecidino icacuuno, noomoro. ²⁶ Jaarunaaca ihaivoj#bo diitoco nuuhi: Am#haico neehi: I#canoma iicaaboco siino janaanici aciji. Jaanoti iinoma achahaaboti paryi iicarunogayico dumit#iciji. ²⁷ Jaanoti uujoho aivoj#boti iicanoco imeguehinitimo tam#naaco juuga misivamoro tahimefeenevi magaisiraici, nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifa#o J#cafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Jilli unuunobuunati Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago. ²⁹ Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminoti fiit#cuunaaca toll#ro Olivohono iicagaji fiitino iicacuudi miim#siici ij#bogom#naatisiti agal#luboro nuuhi: ³⁰ Mofoo joono ifiit#cuumijaago. Jaamisi tuucuumivi mihifotomisi mahatyimeji burrogay# duujec#n#boco m#hai#ooba diiberi #got#boco. Jaaboco misinaayum#siro misiva. ³¹ Am#sico cajaanoyohacho: #Coll#hi momoon#hi? onooch#iji, monoo: Mohaivoj#bo eneeneguiha, noom#siro.

³² Jaanegui diitisi ufuumisi aty#meteuhi paryi Jesu unuubadi. ³³ Jaamisi iburrogayico sin#um#sico abajato nuuhi: #Coll#hi moburroco misin#hi? noomoro.

³⁴ Jaanegui diitisi nuuhi: Mohaivoj#bo eneeneguiha, noom#siro.

³⁵ Jaadi diiboco Jesujaago asatyuudi igaachehunoco iburrohall#vi ificumoro Jesuco diibohall#vi cas#hacuumo. ³⁶ Jesu diiberi ofoobo #mega igaachehunoco jeebumoro feehicaumo j#haifa#o. ³⁷ Jaabo Olivohono iicagaj#ri guiino

niituunaaca, paryiicino miyaavogominaa diibo dojicuti ufuumo ticovauhi sefano onoomo Moocaanico iimomo sihidi ejeevanoco aatyimeunoma iicamo ³⁸ neehicaumo: ¡Imicani Aivojiĩbo, Mohaivojiĩbo memeri asaabo! ¡Niquejefaño sajeebiĩ! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

³⁹ Jaanegui saatoho fariseomi diitofaño iicaumo nuuhi: Jiĩbogominaafi, didojicuti asaamoco diiba, noomoro.

⁴⁰ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amiĩhaico neehi diito illiĩvuruva guisibano coovadiinamaaijirahi, nooboro.

⁴¹ Jaabo Jerusale ifiitiĩcuunoco aatyimeuboro tuucuumihallivĩ taubo: ⁴² H̃joho jaachijĩ difucuvĩ ico sajeebiĩco aacijirunoco gaajaruva sajeebiĩ diicajirahi. Jaaruno ĩdi otoovomaño daatyimetahi. ⁴³ Safucu ĩdi idaasufucu gaseji diminaa dihallidĩ emecuvejifucu dihallidĩ emecuvomoro fahigovatĩ ico mooniji, ⁴⁴ ico jiĩniĩjehallivĩ agaĩiĩmoro dimiyaminaaco gaisiraicijimo. Jaamoro sababa dihallivĩ guisibaco jeevesujitimo, Moocaani ico abaavafucuco agaajacitimaño, nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jaaboro Jesu templojafaño ufuuboro ticovaubo toojafaño anaajemeque isivĩ agaĩiĩubo.

⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Caatinĩhaamefaño jillĩ noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noono. Jaarujaco amiĩhai nanivaminaa iijatiro miminiiyuhi, nooboro.

⁴⁷ Jaabo Jesu fafucuvaaciviro miyaminaaco templojafaño jibogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, tuucuumi aivojito icamo diiboco iguijeniqui ituma ifehicauhi. ⁴⁸ Jaarumo toonohalliti omoonijirunoco atyimehicautimo paryi miyaminaa diibo onoonoco uguubunicimo iicaumaño.

20

Jesu Mitya Iji.

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

¹ Safoono Jesu templojafaño icaubo miyaminaaco taajasubogoco ijibogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemi aivojito, caatiniminaa, quillahuto icamo. ² Jaamoro diiboco dilluumo: Miihaico diibogo, ¿miijoho iijiti jilli moonihi; miijoho ico eneeneguiiha? noomoro.

³ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tolliro amiihaico dilluji, uco mihiimusu: ⁴ ¿Nacu, miijoho Juaco tajibauhi miyaminaaco iniqui? ¿Moocaani, nacu miyaminaa? nooboro.

⁵ Jaarunaa diito sanomiro noocasihicauhi: ¿Milli fine meneeji? Moocaani tajibari munuuruva du: ¿Collihi jaanoco mimiyaavogotih? miihaico neejiruubo. ⁶ Jaanoti miyaminaa tajibari munuuruva, miihaico paryi miyaminaa guisibaneri gaicaaujirahi, miyanotiro Jua Moocanifañodi ihimaahicaunoco imiyaavogomoro.

⁷ Jaamoro nuumo: Magaajatih. ¿Miijohohacho fine Juaco miyaminaaco inijinoco tajibauhi? noomoro.

8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jii, tolliro amiihaico uujoho neejitihii miijoho tajjibari omooninoco, nooboro.

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadi Jesu miyaminaama ihiimauboro jillii oovicuuihi: Saafi miyaminaafi baacuco sihidi basuuihi. Jaaboro dudicamaajeminaaco toonoco utuumusuuboro. Sihii tehesino fuubo tahii gueenene iicaqui. 10 Jaano ibaacu onoovacuudi iicojiminaafico galluubo diitojaago imañoonoti diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco diito ahaamihicaumoro botiiboco dojicuviiro diibojaa galluumo. 11 Jaanegui toono abajaabo sifico galluuihi. Jaaboco tolliro idicuno, unuumoro aamiumo. Jaamoro botiiboco dojicuviiro galluumo. 12 Jaanegui siino bu sifiiti galluubo. Jaaruuboco itihivasuumoro buhigovi gañiiumo.

13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Millii fine mooniji? Agaijiiibo taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyimemere fine bociguejimo, nooboro. 14 Jaaboco aatyimeumoro noocasiumo: Jaani duhu imi toonoco agaayicijiibo. Masii miguijeniqui. Jaadi jari miihai toono abajatoti mihicaji, noomoro. 15 Jaamoro tomañoti sihigovi asatyumoro diiboco guijeniumo, nooboro Jesu diitoco dilluuihi: ¿Jaamoco millii fine tofagui abajaabo diitoco fine mooniji? 16 Asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifinisuumoro toonoco sidudicamaajeminaaco acijiibo, nooboro.

Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tollii moonidino! noomoro.

17 Jaanegui diitoco Jesu emeeciuboro nuuhi: ¿Nacu, millí eneejiruno jino Caatinihaamefaño ic-ahi? Jillí du noono:

Guisiri iijanoco eetavonicimo imiguiisibaco itihisuumoro gañhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobacco dojicuviro icihí toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono Caatinihaamefaño.

18 Jaabahallívi aacotomo gafaryunamaaiji ididaaheje. Jaanoti cajaanoyohallívi toba aacotohachíji diitoco quicheycíjiiba, nooboro. Jillí nuubo Jesu diiboco imiyaavogotimoco ufucu omooníjinoco.

Impuestoditi Ihiimaano.

(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemi aivojito, caatinimínaa icamo gaayicíjirahi diitoti onoo bo siinovi ohoovicíjiboro eneehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyamínaati iguiuhi.

20 Jaamoro saatohoti galluumo iimimobadi asaamoro diibo siibadi onoonoco uguubuumoro diiboco asatyomoro aivojibo usefaño ihacitequi.

21 Toonegui diito diiboco jillí dilluuhi: Jibogomínaafi, míhai magaajahi jhohó miyaanoco imino onoboro, miyaanoco idibeguehicanoco; paryí miyamínaaco sabadiro edeesicíniboro Moocaani jhahaiti imino dibeguehi.

22 Míhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitíhi? noomoro.

23 Jaarunaa diito diibohallívi imitino ihiimaanoco agaajaciuboro diitoco nuuhi: ¿Collíhi

uco mabañihi? ²⁴ Eneecata uco saje nihibajeti mihifusu. ¿Nacu miijoho ime jana jino, jino imomo acaatinicinino icano?

Jaanegui diito nuuhi: Aivojibo Cesarno, noomoro.

²⁵ Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahaci. Jaanoti Moocaninoco Moocanico mahaci, nooboro.

²⁶ Jaamaño diiboco inisuurumo icitutimo milli miyaminaafeenevi unuutimaño. Jaamoro sihidi jabafituumo diitoco tolli iimusuuneri. Jaamoro llivi icacuumo.

Siino Mubuheetejinoti Idilluuno.

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Jaanobuunati saatoho saduceomi iguijeve-cuumo siino buheetejitihi onoonicimo Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo: ²⁸ Jibogominaafi, Moise mihaidi caatinuhi: Saafi nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevehachiji, inahabo ifibaijigoco iciboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunaniqui, nooboro. ²⁹ Safoono icaumo sahuse juugahuseti miimisiici icamo saafi seemere. Jaamoti ihamiyaabo iticoni taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevatiboro.

³⁰ Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco icuhi. Jaaruubo tolliro seemevatiboro guijeveuhi.

³¹ Jaanegui jaano allivoobo diigoco icirahi. Jaabadiro famooro diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba seemevatimoro paryi guijeveumo.

³² Jaanobuunati bu tolliro diigo guijeveuhi.

³³ Jaamoti buheetefucu, ¿cajaani taabaji fine? Famooro diigoco ataabavacuumoti, noomoro.

³⁴ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiiñijehallivi miyaminaa taabavacasihi. ³⁵ Jaanoti ufucu ubuheetemere siijiñijevi Moocaani eneeneri iimihusemaño ñfotomo tahi taabavajitahi, iseemeque tajenijitimo icano. ³⁶ Siino tahigo igu-ijevecuujitimaño Moocaani toomominaabadiro icacuujimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuujii icamo. ³⁷ Moise tolliro mihaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatinahaamefaño imohogayi ijigahicaumañovi. Jaamañovi noono: Aivojñibo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojñibo. ³⁸ Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojñibo icatino ubuheeme Aivojñibo. Jaabo Moocaanidi paryi diito buheeme, nooboro.

³⁹ Jaanegui saatoho caatiniminaati diiboco nu-umo: Imino neehi, jñibogominaafi, ⁴⁰ noomoro siino diiboco dillucuutimo.

¿Mijoho Iyaachi Fine Cristo?

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jaadi Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi? ⁴² Miñiro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:

Mohaivojñibo Moocaani Tahaivojñibo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovi casivo,
⁴³ diminaaco ditahaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.

⁴⁴ ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojñibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatiniminaaditi Neehi.

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyaminaa gu-
ubuniciunaaca Jesu ij#bogominaaco nuuhi:
46 Mehesicini, caatiniminaati caamovonoono
gaachehunoma iigonoco iimoy#cifimoti. Bu
tolliro imoy#cifimo naajetehasinovi diitoco
iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya
icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño
iimimañehejequere juvicamaaifimo. 47 Tolliro
fibaijito iijanoco udumit#cifimo. Jaamo #furumo
gueenene Moocaanima iimaafimo utuvuusumo
sitaaco ibañiqui. Jaamo guiraajino c#ijigaifaño
ijaadaco agaay#cino, nooboro.

21

Fibaijigo Aacino.

(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyimeuhi
sihidi inihibamima iicameheje Moocaanico
aacimo ificufiinofaño ificuhicaunoco. 2 Jaabo
atyimeuhi tolliro idaasuno fibaijigo mijeegay#cico
ificuunoco. 3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotiro
am#haico neehi: Jaamo idaasuno fibaijigo paryi
famoova janaanici acihi. 4 Jaanoti paryi diito,
diitedi sihidi aatyuvucuunoti acihi. Jaanoti
diigo ihidaasuti iicanoco paryi acigo tooneri
amachujirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finisucafeteji, Neehi.

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojati iimaahicauhi
iminoono guisibano eheetavocininoti, tolliro
fañoojaco Moocaanico ejeecivomo iminoono
iimibachuhicaunoti icano. Jaanegui Jesu

nuuhi: ⁶ Ufucu icajino paryi jino am#hai mih#finicinoco ifinisujino, sababa guisiba siibahallivi covovacafetejitino, nooboro.

Ifinijino J#bogo.

(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Jaanegui diiboco dilluumo: J#bogominaafi, ¿cusumi fine tolli icajino? ¿Milliti fine magajaji toono iticovacuunoco? noomoro.

⁸ Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesicini, am#haico sita bañidino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, tusumi mihicacuui, noomoro. Jaarumo dojicuti mefeedito. ⁹ Jaamo minaati, sanomiro omoonicasinoti icano muguubusumi mihiguetejirahana; iticoni jilli icajino. Jaaruno ifnicuujino icatino, ¹⁰ nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinijeoto, siijiinijeotoma moonicasiji. Siijiinijeo aivoji, siijiinije aivojima moonicasiji. ¹¹ Jaasumi sihidi sefano jiinije maryibaji, ajeba icaji, sihidi fahigovavi guihuvano icaji, niquejefano ñihicunoonoco mahatyimeji sihidi jeevanoonoco.

¹² Jaano jilli iicajino imega iticoni am#haico agaayicimoro idaasuno moonijimo am#haico satyejimo sinagogajanofano imitino imooniqui am#haico icivojaanimoro aivojito megavi satyejimo tamomohalliti. ¹³ Jaamo imefeenevi tamomoco mij#begueji. ¹⁴ Jaanegui jilli momooni, imegaviro: ¿Milli fine iimusuji? noomoro mehesamaaidino. ¹⁵ Tusumi jari am#haico uujoho gaaja iimaaco aciji. Jaaneri am#hai minaa am#hai iijico jenaaujithi am#haico guinonijitimo. ¹⁶ Jaarunaa am#haico,

amihai caanimi, amihai nahabomi, amihai yoto, amihai gataavominaa icamo amihai aivojitojaago satyeji. Jaamoco amihaiti saatohoco gaisiraicisujimo. ¹⁷ Paryi jiiijeminaa amihai jiiheveji tamomohalliti. ¹⁸ Jaarumo milli mihicajitih. ¹⁹ Tolle icarunofa quehecuno mihicahachii iifinijitino fiivoma mihicaji.

²⁰ Jerusale cuumihallidi minaa emecucininoco mahatyimecuudi magaajacu tuucuumi ifinicuujinoco. ²¹ Jaasumi Judea jiiijeri mihicamo ifagajinojaa magaa. Jaanoti Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumiti buhigovi mofoo. Jaanoti tuucuumiti buhigovi mihicamo tuucuumijaa masaadino, ²² Caatinihaamefaño idasujino onoobadi tusumi icajino idasufucuno. ²³ Idasucani icajimo tusumi gaigoomi oovato iicamo, mifañotioseejema iicamo icano jiiijehallivi sihidi idasuu iicajimaño jiiije miyaminaaco ñihicuno ahaamijineri. ²⁴ Jaanoti saatoho amocasifaño guijeveji. Jaanoti saatohoco fahigova jiiijenevi icivojaanimoro satyejimo, tolliro Jerusale cuumico siiijine miyaminaa jiiijehallidi quicu quicu icaji diitoco Moocaani eeevesunohachutahiica.

*Jesu Miyaminaafibadi Ifivuubo Siino Asajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ Jaadi niquejeguiinodi jiiibogo icaji cujeo nihibavi, fucuo nihibavi, meecirivi icano; jiiijehallivi paryi jiiijeminaaco ihesamaaje mitaji sihidi igotocinijimo muuai ñihicuno ojineri, ityuuca iñihicuno ojineri icano. ²⁶ Jaamo miyaminaa jiiijehallivi iicajinoco eesamaaimoro

iñihicuri choomocinijimo, niquejeomitya icaruno maryibaji. ²⁷ Jaadi jari mahatyimeji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo aimuufaifeenedi mityama, aivojima icano asaanoco. ²⁸ Jineheje jilli iicacuudi caamoco memeeccu mataajasucafutucuujineguiha, ²⁹ nooboro jilli ooviciubo: Memeece higuerahoco tolliro paryi imohonoco; ³⁰ bohono ahaamevanoco mahatyimesumi, amihairyo magaajafihi ficaba ifiticunoco. ³¹ Jaabadiro jino onoonoco mahatyimecuudi magaajacu Moocaani aivoji ifiticunoco.

³² Miyanotiro amihaiico neehi: Paryi jino iicanoco tusumioto aatyimeme guijevejitihiica, ³³ niqueje, jiinije icano finijirahi. Jaanoti taaji sicamañovi fatyejitihhi.

³⁴ Jaanegui mehesicini, iimitinofeenedi amihaijeebii kuhufetedino, guirihicavono jiinije busumije imoyici icano guinodi tufucu amihaiivi mehesicinitinaaca gasedino, ³⁵ amihaihallivi tacuraba gaajaciratino aacotonicibadi. Jilli tufucu gaseji fahigova jiinijehalliri iicamohallivi. ³⁶ Jaanegui mihimibaicinicu. Jaamoro fahiijivaro Moocaanima mihiimaa, paryi jino iicajinoti mataajaji. Jaamo uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo imefeenevi mihifeteji, nooboro.

³⁷ Jaabo Jesu cuuje templojafaño jibeguehicaubo. Jaanoti mihijicuudi Olivohono iicagajijaago ofooboro tahi icahicaubo. ³⁸ Jaanaa miyaminaa fucugayiro templojafaño gasehicauhi diiboco iguubuniciqui.

Jesuco Iguijeniqui Omoonino.

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Jaanaaca ijicutama achahano maahunoco amachufino Pascua jibaimo fiitcuunaaca, ² sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo moonihicauhi: ¿Milliti fine magaicaauji? noomoro Jesuco igaicaauqui. Jaarumo miyaminaaco iguihicauhi.

³ Jaanaa Satanas jicafutuuhi Juda Iscariote jeebifaño Jesu minisuminaa fahuseeci motihaiti miimisiici icamoobofaño. ⁴ Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito icamojaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihaciqui. ⁵ Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nihibamico aciguumo. ⁶ Jaanegui: Jii, unuuboro ticovaubo iguiinuubo, ¿milli fine diiboco diitoco aciji, miyaminaa chahanaaca? nooboro.

Aivojibo Niinoono Amachuuno.

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino jibaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu. ⁸ Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamisico: Pascua machutaaco mohime mihimibachuto, nooboro.

⁹ Jaanegui diitisi dilluuhi: ¿Conoovi diimeguehi mihimibachunoco? noomisiro.

¹⁰ Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivi mihifotoodi saafico mahatyimeji icifnuuri nifaihuco asatyoboco. Jaabo dojicuti mofoo iijafaño. ¹¹ Jaamisiro toojao aivojiboco monoo: Mohaivojibo jilli neehi: ¿Comecufaño

tajibogominaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomisiro. ¹² Jaadi amisico ifusujiibo iguiraamecu, caamovohi icamecu, imibachucinicumecuco. Jaamecufañ meheetavo mamachuqui, nooboro.

¹³ Jaanegui ufuumisi paryi Jesu unuubadi icanoco aatyimeumisiro toonovi Pascua machutaaco eetavuuhi.

¹⁴ Jaanaa amachucuujidi Jesu iminisuminaama casivuuhi imachuqui. ¹⁵ Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amihaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecuujino imega. ¹⁶ Amihaico neehi: Siino Pascua jibaimo machuco machucuujitih. Jari siino Moocaani aivojifañ meheetavoodi, ¹⁷ nooboro ihadutahilluco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi nuubo: Jinooco mihicimoro mihifocasi ¹⁸ amihaiico neehi: Jisumitiro siino aducujitih baacufaihuc Moocaani aivoji agasetinohachuta, nooboro.

¹⁹ Jaadi imaahuco agaayiciuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadi iquisicuuboro diitoco aciubo jilli nooboro: Jino tafi amihaihallivi aacifatejino jilli momooni. Jaamo uco jabajeevetimo mihicahi, nooboro.

²⁰ Jaanaa amachuunobuunati tolliro ihadutahilluco agaayiciuboro nuuhi: Jihillu bohono iiji iicajinoco tatyijeheri eetavono tatyijoho amihaihallivi agañcafotono.*

---

* **22:20** Sahaamefaño samañoviro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutimo.

21 Jaarunaa jino amihaiti uco aacijiibo igaicaauqui tajori icahi. 22 Jaarunaa uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo uuditi unuucuubadi feehi. Jaarunaa idaasucani iicajiibo uco aaciibo, nooboro.

23 Jaanegui ticovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanii fine aacijiibo? noomoro.

¿Cajaanii Fine Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijibogominaa noocasihicauhi: ¿Cajaanii mihaiti imiyaabo? noomoro.

25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicumijeoto judiomii iicatimo aivojito idaasugotimo sefano tajibanicahi. Jaamo diito aivojitoco imihusefiimo, noonicimo. 26 Jaanoti amihai tolli mihicajitahi. Jaanoti siibadiro amihai mihicaji, amihai fañoti imiyaaboti iicaqui jilli saatoho jeecivominaafiti miminifeteji. Jaabadiro atajibaabo jeecivominaafiti minifeteji. 27 ¿Nacu, mii joho imiyaabo, acasiivooboro amachufiibo, nacu ejeecivefiibo? ¿Eti acasiivefiibo? Jaarunaa uujoho amihai feeneri icahi jeecivominaafibadi.

28 Amihai uuma mihicafihii uco inisunehejefañodi. 29 Jaanegui uujoho amihai aivojico aciji uco guhirubi aacihiniibadi. 30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahigo tahaivojifaño. Jaamoro aivojiibo icagafaño macasivomoro matajibahi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicumiiici icanohallivi, nooboro.

*Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)*

31 Jaaboro nuubo Aivoj#bo: Simon, Simon, mehesicini jino Satanas am#haico idillunoco siinoco aga#nicibadi idaasuno am#haico iga#ucuqui. 32 Jaarunofa#o uujoho Moocanima dihallivi iimaahi dimiyaavogo #ti finitino iicaqui. Jaabo #joho siino imiyaavogodi dinahabomico quehecutusu, nooboro.

33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivoj#bo im-ibaicinicuuhi #ma civojafa#o feequi, #ma guijevequi icano, nooboro.

34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ico neehi: Jisumiro catava oj#baacaro mifooci, safo icano uco tuunamaaji; uco gaajaruubo, nooboro.

Idaasuno Iicajino.

35 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Am#haico dureecuma, nihibama, lleegucuma, tihaipaajema icano masatyedino, nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova am#haidi cuujivaachuuhi? nooboro.

Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.

36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoti jisumi tolli icatino dureecuma, nihibami lleegucuma icano mihicaabo masatyo. Jaanoti aamigama machahaabo am#hai caamoojaco manaajemere aamigati mihici. 37 Am#haico neehi: Uuti Caatinihaamefa#o jilli onoono icaji: Iimitimofeenevi ficucafetejiibo, onoono, paryi uuditini onoono tolli icaji, nooboro.

38 Jaanegui diito nuuhi: Aivoj#bo, miigaacima mihicahi, noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovirucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovi Jesu Moocaanima Iimaahi.

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tolliro meeci Heb 5.7-8)

³⁹ Jaadi Jesu toonoti fuuhi Olivohono iicagaji jaago iicanicibadi. Jaaboma ijibogominaa fuuhi. ⁴⁰ Jaamo tomañovi ifutuudi diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

⁴¹ Jaadi Jesu diitoti sihigovi fuuhi guisibaco maganigarunohachuta. Jaaboro memuvuubo Moocaanima ihiimaaqui. ⁴² Jilli nooboro: Guihi, idiimogohachiji jino idaasuno iicajinoti uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadi icatino, jaafa ijijoho idiimogobadiro icano, nooboro.

⁴³ Jaanaaca diibojaago Moocaani toomominaafi niqejefañoti saauhi diiboco isefatusuqui.‡

⁴⁴ Jaabo sihidiro idaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinjehallivi aquetehicauhi tijjoho ocooyinobadi.

⁴⁵ Jaabo Moocaanima ihiimaaunoti agañiivuuboro ijibogominaajaago fuuhi. Jaamo ihidaasuri cigacuumoco atyimeteubo.

⁴⁶ Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collihi micigahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa iji inisunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesu ihiimaaunaacaro sihidi miyaminaa gaseuhi. Jaamoco siiguubo Juda onoboo Jesu

† 22:42 Griego iijiri: jihidaasuhilluco uuti buhigovi denesu, noono. ‡ 22:43 Sahaamefaño toversiculonoco ficuutimo.

j#bogominaati fahuseeci motihaiti miimisiicidimo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiit#vuuhi diiboco inin#ciqui. ⁴⁸ Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tolli inin#ci#boro Miyaminaafibadi Ifiivuuboco daacih? nooboro.

⁴⁹ Jaabo Jesuma iicaumo tolli iicanoco aatyimeumoro Jesuco dilluui: ¿Aivoj#bo, aamiganeri diitoco momooniji? noomoro.

⁵⁰ Jaamoti saafi sacerdotemi jeecivominaafico omoon#ubo buiyaacuuih imiyanaago nijimeehuco. ⁵¹ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenicu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecivominaafi nijimeehuco udud#ci#neri buheesuubo.

⁵² Jaaboro sacerdotemi aivojito, temploja aivojito, quillahuto icamo igaiy#ciqui asaaumoco nuubo: Tatyicovodi am#hai masaahi aamiganoma, cudaahenema icano nanivaminaafico mihicanic#badi. ⁵³ Am#haifeeneri fahiijivaro templojafaño icahicarahi. Jaaruuboco uco magaayic#hichat#hi. Jaarunaa jisumi am#hai imitiminaa tolli momoonin#cihi jino icivono mityaguino, nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jaasumiro Jesuco agaayiciumoro satyuumo sacerdotemi aivoj#bo iijajaago. Jaabo dojicuti Pedro tehesinoti #finic#boro feehicauhi. ⁵⁵ Jaamoro ihaivoj#bo iija gohasifeenevi cijigaico eebasuumoro cas#camaaiumo. Jaamofeenevi tolliro Pedro cas#vuuhi. ⁵⁶ Jaaboco jeecivominaago

cijigaijinivi giciniiboco gueenene ihifiniciugoro nuuhi: Jaani tolliro diiboma iicahicaabo, noogoro.

⁵⁷ Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho diiboco gaajatihhi, nooboro.

⁵⁸ Jaanobuunati tolliro saafi diiboco aatyimeuboro diiboco nuuhi: Hujoho tolliro diitoobo, nooboro.

Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo icatihhi, nooboro.

⁵⁹ Jaadi sano nihiba oovobuunati saafi diiboco jenaauhi jilli nooboro: Jaani miyaano diiboma iicahicahiniibo Galileaobo iicamaño, nooboro.

⁶⁰ Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatihhi hujoho toono onoonoco, nooboro.

Jaasumiro Pedro ihimaanaaca catava ojuhi.

⁶¹ Jaanegui Aivojibo Jesu Pedrojaagovi iminifutuuboro diiboco meeciubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojibo Jesu diiboco: Jaachiji catava ojitiinaacaro mifocci, safo icano uco tuunamaaji, nooboro unuunoco. ⁶² Jaaboro Pedro ufuuboro sihidi aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecumoro aamiuhi. ⁶⁴ Ihaallinoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihimeque gabacuhicauhi: Gaajaci. ¿Naa mijoho ico aamihi? noomoro ⁶⁵ famañovaje diiboco ibahicaumo.

Jesu Fagominaa Imegavi Icauhi.

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Jaanaa eseseveudi igaivuumo judiomi quilahuto, sacerdotemi aivojito, caatiniminaa icamo.

Jaamoro Jesuco satyuumo fagominaa imegavi. Jaamoro Jesuco dilluumo: ⁶⁷ Miihaico dinoo, ¿naa miya #joho Cristo? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amiihaico jiihi, nuuruva nacu mimiyaaveguejitirahi? ⁶⁸ ¿Jaanoti amiihaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitirahi, uco misinaayujitirahi icanos? ⁶⁹ Jisumitiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo giciniiji Moocaani imityaabo miyanaagonovi, nooboro.

⁷⁰ Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿#joho Moocaani Seemene? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiihi, amiihai monoobadi, nooboro.

⁷¹ Jaanegui diito nuuhi: ¿Collihi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Miihairyo muguubucuuhi iijiri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Imega.

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Jaamo famooro agaaniivuumoro Jesuco satyuumo Pilato imegavi. ² Jaamoro ticovaumo diibohallivi ihiimaamo: Jaanico miihai mahatyimehi, muucuumico ñaaisuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivoj#bo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.

³ Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava #joho judiomii Aivoj#bo? nooboro.

---

§ 22:68 Sahaamefaño: uco misinaayujitirahi, onoco ficuutimo.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: J̄h̄hi, ñjoho toono onoobadi, nooboro.

⁴ Jaanegui sacerdotem̄i aivoj̄ito, miyam̄inaa icamoco Pilato nuuhi: Jaan̄iv̄i iimit̄inoco aivo atȳimet̄ihi, nooboro.

⁵ Jaarunaa diito janaan̄ici nuuhi: Parȳi Judea jiinj̄e miyam̄inaaco ñaaisuhicaabo ij̄begueri Galileav̄i it̄icon̄ihin̄ibo, juu icacuhi, noomoro.

*Jesu Herode Imega.**

⁶ Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaobo? nooboro. ⁷ Jaanegui diiboco: J̄h̄hi, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivoj̄ibo Herodejaago tusumi Jerusale cuumiv̄i agasebojaago. ⁸ Jaabo Herode Jesuco aatȳimeuboro imo imo minifutuuhi s̄ic̄ij̄etro Jesudit̄i ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatȳimeneque sihid̄i ejeevanoco Jesu omoon̄inoco ihatȳimequi.

⁹ Jaaboro Jesuco sihid̄i dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutih̄i. ¹⁰ Toll̄iro tomañeri

icaumo sacerdotem̄i aivoj̄ito, caatin̄im̄inaa icamo diiboco iguijen̄isuqui mityano iimaahicauhi.

¹¹ Jaanegui Herode ihamocasim̄inaama diiboco: J̄ll̄i m̄ih̄foobo, noomoro imit̄ino moon̄iumo. Jaamoro diiboco edejecumo aivoj̄ibo

gaachehubadi iimichehufaño j̄h̄hacuumo. Jaaboco doj̄icuv̄iro Herode Pilatojaago galluuhi.

Jaasumit̄i jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.

¹² Jaanot̄i it̄icon̄i j̄h̄hevecasihicaum̄isi.

---

* 23:5 Herode Antipa onoobo. Meci Lc 3.1

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39–19.16)

¹³ Jaanegui sacerdotemi aivojito, tuucuumi aivojito, miyaminaa icamoco Pilato igaiyiciuhi.

¹⁴ Jaaboro diitoco nuuhi: Amihai jaanico tajaa misivahinihi: Miyaminaaco ñaaisuubo, noomoro. Jaaboco imino dillucuurahi amihai imefeenevi. Amihairyo magaajacuuhi diibediti: Imitibo, noomoro monoonoco aatyimetinoco. ¹⁵ Jaabadiro bu Herode iimitinobaaco aatyimetibo siino tajaa sivasuuhi magaaja milliti bu miguijenijirahi.

¹⁶ Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

¹⁷ Jaabo Pilato jibaimosumi saafi civojaminaafiti sinaayujirahi miyaminaaco imono iicasuqui.† ¹⁸ Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco guijeni! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.

¹⁹ Jaabo Barrabaco civojaanumo tuucuumi miyaminaaco aivojitohallivi añaaisuuneguiiha, tolliro bu saatohoco agaicaauneguiiha icano.

²⁰ Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino miyaminaama iimaauruubo.

²¹ Jaarunaa diito janaanici sefano nuumo: ¡Imohobujehallivi tetecu! ¡Tetecu! noomoro.

²² Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje iimitinoco moonibo? Diibovi atyimetihi iimitinoco toonohalliti agaicaaujirunoco. Jilli ahaamiboro diiboco sinaayuji, nooboro.

²³ Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro: Imohobujehallivi itetecuqui diito sacerdotemi aivojito iicamo sihidi

---

† **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

ocoovadiinamaaiumaño diito iiji diibohallivi fatyuumo. ²⁴ Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadi imooniqui. ²⁵ Jaaboro sinaayusuubo civojaminaafico diito idilluuboco añaaisuunoti, agaicaaunoti icano icivojaaniuboco. Jaaboro Jesuco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadi imooniqui.

Jesuco Etetecuuno.

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi Cirene cuumioobo Simon onoobo buhigoti asaauboco agaayicumoro iguijeve imohobujeque iibisuumo Jesu dojicuti isatyequi.

²⁷ Jaabo dojicuti sihidi miyaminaa feehicauhi. Jaamofenedi sihidi gaigoomi taamoro gaibacasimoro feehicauhi diibo idaasuri.

²⁸ Jaamoco Jesu emeciuboro diitoco nuuhi: Jerusale gaigoomi, uuri mataajirahana. Amihaihalliviro mataa, amihai seemehallivi icano ²⁹ ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibami, eseemevatatino jeehino, iisutino mifañoono icano, meneejifucu. ³⁰ Jaasumi miyaminaa ticovaji onoomo: Ifagajino mohallivi daacoto, ifabaino mohallivi fabaavo, noomoro.

³¹ Jaamo imihuseemeque jilli omoonino idaasurahi. Jaarunofaño fine imitinoco eheetavomoco janaanici idaasuno mooniji, nooboro†

³² Jaamo bu, tolliro satyuumo miimisiici nanivaminaatisico Jesuma sano igaicaauqui.

---

† **23:31** Griego iijiri: imoho buheeruhoco jilli omoonino. Jaanegui fine millijiru uchuumucuhoco, noono.

³³ Jaamo ifutuuhi nigai:paajebai onoomañovi. Jaamoro tomañovi Jesuco tetecuumo. Tolliro nanivaminaatisico imiyanaagonovi saafi, inaninaagonovi saafi icano tetecuumo. ³⁴ Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallivi jino omoonino jaadabadi iicanoco ficuudino, jilli gaajatimo omoonimaño, nooboro.

Jaanaaca amocasiminaa Jesu gaachehuhallivi suerteque eetavuumo: ¿Naa miijoho iciji? onoomaño. Jaadi ifocasiumo. ³⁵ Jaanaa miyaminaa diiboco ihaivojitoma ihifinimoro dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani #ciubo iicahachijji, noomoro.

³⁶ Tolliro amocasiminaa edejecumoro diibovi ifiitivomoro idicuno vinoco diiboco isuurahi. ³⁷ Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano #joho judiom# Aivoj#bo idiicahachijji, #ro difico taajasu, noomoro.

³⁸ Jaabo nigaihallivi ficuumo acaatinimoro§ JAANI JUDIOM# AIVOJ#BO, onoonoco.

³⁹ Jaanaa saafi nanivaminaafi saanaagonovi etetecuninubo Jesuco #bahicauhi: Miyaano #joho Cristo idiicahachijji #ro difico taajasu, tolliro bu misico taajasu, nooboro.

⁴⁰ Jaarunaa saafi diiboco #bauhi: ¿Aivo #joho Moocaanico ñhicugothi, tobadiro ico omooninoco gaajat#bo? ⁴¹ Misico naha jino miyaanohalliti jilli moonimo, miyaano imitino

---

§ 23:38 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: griego iijiri, latin iijiri, hebreo iijiri icano, onoonoco.

moomooniuno jaadaco mihichihi. Jaanoti diibo aivo imitino moonitiruubo, nooboro.

⁴² Jaadi Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojivi idiifotoodi uco desafoto, nooboro.

⁴³ Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotiro ico neehi: Jaachiijiro ijoho uuma diicaji imi-mañovi Moocanico imiyaavogomo ofoomañovi, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Jaanaaca gadiçiba mihicacuhi. Jaarunaa paryi jiniije cívono minifutuuhi; jaano jari imohonohalliti nihiba icaaberi seseeteuhi.

⁴⁵ Jaano icivutuusumi nihiba jabaavuuhi. Jaanaaca temploja ofoboociniuchehe gaachehubaryu tyigaba feenedi gallivuuhi.

⁴⁶ Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño tagaijaco gaayici, nooboro chuumucuubo.

⁴⁷ Jaanoco romanomi amocasiminaa aivojibo tonehejeque aatyimeuboro Moocanico imuubo: Miyaano jahi jaani imihuseebe, nooboro.

⁴⁸ Jaanoco bu tolliro miyaminaa aatyimeumoro fuuhi icidigameehuco aamimoro, sihidi idaasuneguiha.

⁴⁹ Jaanoti paryi Jesu gataavominaa, tolliro gaigoomi Galileati diibo dojicuti asaamo icamo icauhi tehesinoti tonehejeque ihifinicumoo.

Jesuco Içuno.

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitino iicatatiibo Jose Arimatea cuumioobo onoobo Judea jinijeri iicacumi. Jaabo judiomi

fagominaatiobou. ⁵¹ Jaabo Jose Moocaani aivoji asaaujinoco teemehicaubo. Jaamaño paryi fagominaa omoonunofaño icautiibo. ⁵² Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifico dilluubo. ⁵³ Jaadi Jesu ifico ihmohoti iniitusuuboro gaachehuri iimibociuboro cihoji guisigajifaño eseediuhojifaño ciubo bohoji mihaiñooba icirautihojifaño. ⁵⁴ Jaano sifucuti jaguisi iicacuujineguiiha tufucuri imibaivucuumo.

⁵⁵ Jaanaaca Jesuma Galileati asaumo ufuumoro Jesuco iciunoco meecituuhi. Jaamo imino atyimeuhi diibo ifi aacaumañoco. ⁵⁶ Jaamo iijanojaa ufuumoro facicifaihuno, bu facici diriibano icanoco iimibaivuumo.

Jaamoro jaguisifucu jaguisiimo Moise tajiiba onobadi.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

¹ Jaanaa ajaguisiuno sifucuti gaigoomi civonotiro fuuhi Jesu cihojijaago ifacicinoco iimibachuunoma* ² Jaamo ifutuumo atyimeuhi toojico afabaacuuba iguisiba sihogovi icacuubaco. ³ Jaamoro toojifaño ufuumo Aivojiibo Jesu ifico atyimecuutihi. ⁴ Jaaneri iigutumoro: ¿Milli momooniji? noocasiumo. Jaamo atyimeuhi miimisiici gaifimisi diito cojivi julleecinimisico aricunoono gaachehunofaño jcucuucinimisico. ⁵ Jaamisiti iigutumoro guinovivi jinijehallivi

---

* **24:1** Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: Jaamoma tolliro saatoho gaigoomi fuuhi, onoonoco.

javucamaaiumo. Jaamoco diitisi nuuhi: ¿Collihi amihai ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi? ⁶ Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari iicausumi amihaiico unuunoco: ⁷ Miyaminaafibadi Ifivuubo acicafeteji imiti miyaminaa usefaño. Jaaboco imohovi tetecujimo. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheeteji, unuunoco, noomisiro.

⁸ Jaanegui tofigueje esafutuuhu Jesu unuunoco.

⁹ Jaamo icihojijaagoti uhuumiumoro paryi toonoti jibogovauhi Jesu minisuminaaco fahuseeci motihaiti saafi idimoco, tolliro paryi saatohoco icano. ¹⁰ Jaanoco Jesu minisuminaaco jibuguumo Maria Magdalena onoogo, bu Juana, bu Maria Jacoobo seeji, bu saafigueje icamo. ¹¹ Jaarunoco Jesu minisuminaa: Jilli fine jeegavomo, noomoro miyaavuguutimo.

¹² Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuboro Jesu cihojijaago. Jaaboro idijvuuboro tojifañoco emeeciubo atyimeuhi tochehuri iminiuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri ajabafituuboro uumiubo dojicuviro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jihaijaago.

(Mr 16.12-13)

¹³ Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumijaago; Jerusaleti once kilometrohachuta iicacuumijaago. ¹⁴ Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi.

¹⁵ Jaamisiro ihiimaamisiro dillucasihicauhi. Jaanaaca diiboro Jesu diitisijaa asauboro diitisima fuuhi. ¹⁶ Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco. ¹⁷ Jaanegui Jesu

diit̄isico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihihahi j̄ihairi mofoom̄isi? ¿Coll̄ih̄i idaasuno mihicahi? nooboro.

¹⁸ Jaanegui diit̄isiti Cleofas onoobo iimusuuhi: Parȳi miyam̄inaa gaajahi Jerusalevī jisumiro iic-ahin̄inoco. Jaanotī ijoho id̄iboro tuucuumiri dicaruubo gaajat̄ihi.

¹⁹ Jaanegui diit̄isico nuubo: ¿Nacu mill̄i ic-ahin̄ino? nooboro.

Jaanegui diiboco nuum̄isi: Eti bu Jesu Nazareoboco omoon̄ihin̄inoco; Jaabuu Moocaani iimaam̄inaafi, parȳi miyam̄inaa imefeenevī, bu Moocaani imefeenevī ihiimaanotī, bu parȳi omoon̄ihicahin̄inotī icano sihidi ejevahin̄iboco. ²⁰ Jaaboco sacerdotemī aivojito, mohaivojito icamo diiboco agaaȳicihin̄imoro achin̄ihi: Imino diibo iguijevene, noomoro tetecusuumo. ²¹ Jaanotī m̄ihai meteemehicaurahi Israel j̄iin̄jem̄inaaco itaajasuqui. Jaarunaa parȳi toll̄i omoon̄inobuunatī jino mifucucī, safucu icano mihicacuui. ²² Jaarunaaca m̄ihaitī saatoho gaigoomī fucuro diibo cihojico emeecījeme m̄ihaico igutusuhi, ²³ toojifaño diibo ifico aatȳimet̄ineguiiha m̄ihaico j̄ibogovahi Moocaani toomom̄inaaco aatȳimeme diitoco: Jesu buheehi, onoonoco m̄ihaico ij̄ibegueneri. ²⁴ Jaaneguiiha m̄ihaitī saatoho toojico emeecījeme gaigoomī onobadī icanoco atȳimehi. Jaarumo Jesuco atȳimet̄ihi, noom̄isiro.

²⁵ Jaanegui Jesu diit̄isico nuuhi: ¡Gaajat̄icanim̄isi, fine am̄isi goovaticani mimiyaaveguehi Moocaani iimaam̄inaa unuunoco! ²⁶ ¿Nacu it̄iconī jinehejerī idaasuno icajit̄iruubo Cristo

ihaivojifaño efeejino imega? nooboro.
 27 Ticoniubo paryi Caatinihaamefaño diibediti
 onoonehejeque diitisico jibogooobo Moise
 aameneti iticoniubo paryi Moocaani iimaaminaa
 aamenevi imivusuubo.

28 Jaamo tuucuumivi ifutucuuneguiiha Jesu
 sanotcovoro fatyuujiirahi. 29 Jaarunaa diitisi di-
 iboco fiitihicauhi: Misima jinooviro fitafoto mi-
 hijicuuhi civucuuno, noomisiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitisisima
 iicaqui. 30 Jaadi imachuqui diitisisima
 acasiivuuboro imaahuco agaayiciuboro
 toonohallivi Moocaanima iimaaubo. Jaadi
 iquisicuuboro diitisico acubo. 31 Jaasumi
 jari diitisico ihaallino imino faayacafutuuhi.
 Jaadi jari diiboco gaajaciumisi. Jaarunaa diitisi
 imefeenevi cuucahacho minifutuubo. 32 Jaanegui
 diitisi noocasiuhi: ¿Eti miyaano mojeebino
 imono icahicahinihi jhairi masaasumi
 Caatinihaamefaño onoonehejeque misico
 jibogoooboro asaahicasumi? noomisiro. 33 Siino
 guenenene icatimisiro uumicumisi Jerusalejaago.
 Jaamisi atyimeuhi Jesu minisuminaa fahuseeci,
 siino saafi icamo saatoho igataavominaama
 igaicinimoco. 34 Jaamo diitisico nuuhi: Miyaano
 Aivojibo siino buheetecuuhi. Jaaboco Simon
 atyimecuuhi, noomoro.

35 Jaanegui diitisi diitoco jibuguuhi jhairi
 diitisisima iicaunoco, diitisisima maahunoco
 iquisicuhinsumi diiboco agaajacininoco icano.

Jesu Ij#bogominaavi Jafeveuhi.

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-

9)

³⁶ Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevi ujulleeveuboro diitoco dilluuhi: Sajeeb# mihica, nooboro.

³⁷ Jaaneri sihidi iigutumoro esamaaiuhi: Fine ijico mahatyimehi, noomoro. ³⁸ Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collihi mihiguetehi? ¿Collihi uco am#hai jeeb#fañoti mimiyaavogotihi?

³⁹ Eneecau tahuseneque, tatyihaiñoco ico icano memeecei, uujoho diiboro. Uco mudud#icimoro, memeecei; iji ihuucuma, ibacima icano chahahi jino uujoho iicaaboco mahatyimebadi, nooboro ⁴⁰ diitoco ihusene, itihaiño icanoco #fusuubo. ⁴¹ Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro imiyaavuguutumoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihicahi? nooboro.

⁴² Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico aciumo† ⁴³ Jaanoco agaay#ciuboro diito imefeenevi duubo. ⁴⁴ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli iicajinoco am#haima iicausumi am#haico nuuhi: Uuditi Moise aamefaño, Moocaani iimaaminaa aamenefaño, Salmo aamefaño icano onoono icaji, nuuhi.

⁴⁵ Jaaboro diitoco Caatinihaamefaño onoonoco gaajasuubo. ⁴⁶ Jaaboro diitoco nuubo: Jilli noonoro caatinicinino, Cristo guijeveji. Jaaruubo mifucuci, safucu icanoti siino buheetejiibo. ⁴⁷ Jaabo momofenedi fahigova jiinije miyaminaaco mij#begueji

---

† 24:42 Sahaamefaño janaanici jilli ficuumo: iimihu gaami icanoco, onoonoco.

Jerusaleti miticonimo amihai eedehimitihifico mejeevesucu amihai imitico ibuusuqui. ⁴⁸ Jaamo amihai maatyimemere jinooco mijibeguejimo. ⁴⁹ Jaamo magaaja, uujoho amihaihallivi galluuji Guihirubi unuunoco. Jaanegui jiicumiti buhigovi mefeedino niquejefañoti mitya asaanoco magaayicitinohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.

(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

⁵⁰ Jaaboro Jesu diitoco tuucuumiti sihigovi satyuubo Betania cuumi fiitino. Jaaboro diitohallivi ihuseque agañiyiciubo diitoco imino nuubo. ⁵¹ Jaasumiro diitoti caamovi diiboco satyuumo niquejefaño. ⁵² Jaaboco diito iimumoro Jerusale cuumijaago imo imo uumiumo. ⁵³ Jaamoro templojafaño icahicaumo Moocanico imomoro. Fine.

Moocaani iijj
New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30